

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık ,Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

ORDU S.M.M.M.O

Hazırlayan:
Kemal BAHAR
Vergi Müfettişi

Ordu SMMM Odası Yayınları
Bilgi Bankası Cep Kitapları
05

Ordu SMMM Odası Adına
SMMM Ertuğrul YÜKSEL

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
SMMM Mehmet Ender SÖNMEZ

Dizgi-Düzenleme
Murat Bayburtluoğlu

Yayın Türü
Ordu SMMM Odasının
6 Ay Süreyle Çıkan Ücretsiz Yayındır.

Baskı

Hasan ARMAN

Tlf.: 0 362 435 36 01

19 Mayıs Mh. Kışla Sk. No:10

İlkadım / SAMSUN

www.armanofset.com.tr

Baskı Tarihi

?????????

Not: Bilgi Bankası Cep Kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir. Yayıncı kuruluş Ordu SMMM Odasını bağlamaz.

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

SUNUŐ

Muhasebecilik mesleğinin baŐlangıç noktası ile bugününi yan yana koyduğumuzda meslek mensuplarının tarih yazdığına tanık oluyoruz.

Kimsenin bir birine saygı duymadığı örgütlenmenin olmadığı günlerden, haksız rekabeti haklı rekabete çevirmek için mücadele eden, etik ilkeleri ortaya koyan ve mesleki gelişim konusunda; Tek Düzen Muhasebe Sistemini, Enflasyon Muhasebesini ve bu günlerde yeni TTK ile yaşamımıza giren Uluslararası Muhasebe ve Denetim Standartlarını öğrenen ve uygulayan bir meslek örgütüyüz.

Bu sebeptendir ki meslek mensuplarımız tarih yazmaktadır. Odalarımız tarih yazmaktadır. TÜRMÖB tarih yazmaktadır. Kimsenin bu başarıları küçümsemeye, dudak bükmeye hakkı yoktur.

Muhasebe mesleğinin diğer meslek gruplarını kısıkandırırçasına gelişimini ve kök salarak yükselişini, meslek mensupları başta, toplumun bütün kesimlerine anlatmanın sorumluluğu ve heyecanını duyuyoruz. Hazırlamış olduğumuz **“Bilgi Bankası Cep Kitapları”** ile meslek camiamıza ve diğer meslek guruplarına da katkı sunmak, vergisel ve muhasebesel sorunlarını irdelemek ve sorumlulukları ortaya koymak gayretindeyiz.

Meslek Mensuplarımıza **“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık ,Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”** konusunu kapsayan bu kitap ile katkı sunmak istedik. Bu kitabın hazırlanması konusunda bize vakit ayıran değerli üstad, Odamız Üyesi Vergi Müfettişi Kemal Bahar’a ve **“Bilgi Bankası Cep Kitapları”** düşüncesini üreten ve bunu başarı ile sürdüren Oda Sekreterimiz

Bahadır Baş’a teşekkürü bir borç biliyorum.

Kitabın, meslek camiamıza ve uygulamacılara faydalı olmasını diliyorum.

Ertuğrul YÜKSEL
Ordu SMMM Odası Başkanı

ÖNSÖZ

Bilginin büyük öneme sahip olduğu bir çağı yaşıyoruz. Bu çağda tek başına bilgiye sahip olmak yetmiyor. Elde edilen bilginin raporlanması ve amaca uygun olarak kullanılması da ayrı bir öneme sahip. Mesleğimiz güncel bilgiye ve bu bilginin bir sonucu olarak üretilen raporlara dayanmaktadır.

Bir başka ifade ile gelişen teknolojiler ve üretilen değerler ile bilginin bir güç olduğu tartışmasız konulardandır. Bilgi, gelişen teknolojiye paralel olarak şekil ve boyut değiştirmiştir. Nasıl yani? Sorusunun cevabı ise. Kitaplarda, dergilerde bulunan bilgi, teknoloji ile görsellik, hız ve kaynak çeşitliliği yaratmıştır.

Bu süreçte, “bir bilgi bombardımanı” ile karşılaşan meslek mensubu ise kurumsallaşamamanın yarattığı sancı ile bürolarda yalnızlaşmaktadır. Tam da bu nokta da Ordu SMMM Odası olarak yalnızlık hisseden meslektaşlarımıza dergi ile sirküler kitabı ile sms ile, mail ile internet sitesi ile destek olmak, ortak sorunlara ortak yaklaşımlar getirmek amacındayız.

“Bilgi Bankası Cep Kitapları” serisini; Mali Müşavir Vergi Müfettişi Kemal Bahar ile sürdürüyoruz. Kendisine katkıları için teşekkür ediyorum.

Bilginin ve sevginin paylaşıldıkça çoğaldığına inanıyoruz. Bu düşüncelerle siz değerli meslektaşlarımızın beğeni ve takdirlerini toplayacağına inandığımız **“Bilgi Bankası Cep Kitapları - 5”** numaralı bu kitap; Mali Müşavir, Vergi Müfettişi Kemal Bahar tarafından hazırlanan **“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık ,Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”** isimli eser oluşturuyor.

Kitabın meslek camiamıza ve uygulamacılarına faydalı olmasını diliyorum

Bahadır BAŞ
Ordu SMMM Odası Sekreteri
bahadirbas@hotmail.com

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

ÖNSÖZ

Kayıtdışı ekonomi ile mücadele konusunda atılan adımlara paralel olarak, Türkiye ekonomisinin vergi ve maliye politikalarına önemli katkılar sunan meslek mensupları (SM, SMMM, YMM) için getirdiği yükümlülükler de arttı.

Özellikle Vergi Usul Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Muhasebe Standartları ve Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği uygulamalarına ihtiyaç vardır.

Bu amaçla; vergi müfettişi olarak **“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”** alanındaki çalışmamı Ordu SMMM Odasının üyeleri ile paylaşmaktan mutluyum.

Çalışmanın Ordu Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasının değerli üyelerine ve söz konusu kaynaktan yararlanan herkese yararlı olmasını dilerim.

Kemal BAHAR
Vergi Müfettişi

KEMAL BAHAR

Vergi Mfettii

ZGEMI

15.02.1958 yılında Trabzon'un Vakfikebir ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Trabzonda tamamladıktan sonra 1981 yılında Marmara Üniversitesi Ticari Bilimler Fakltesi Maliye Muhasebe bölümünden mezun oldu.

1985 yılında Vergi Denetmeni oldu. 2011 yılında Vergi Mfettiliğine atandı.

Yurdun değişiklik bölgelerinde görev yaptı. 1992-2003 tarihleri arasında Ordu ilinde görev yapmış olup 1996-2003 yılları arasında Büro Başkanlığı görevinde bulundu.

Halen Trabzon Küçük ve Orta Ölçekli Mükellefler Grup Başkanlığında görev yapmaktadır.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

A. ÖDÜNCÜ PARA VERME (İKRAZATÇILIK VE TEFEÇİLİK) İŞLEMLERİ VE VERGİLENDİRİLMESİ	12
1. KONUYA GENEL BAKIŞ	12
2. İKRAZATÇILIK	13
2.1. İkrazatçılık Yapamayacak Kişiler	14
2.2. İkrazatçıların Yapamayacakları İşler	17
2.3. İkrazatçıların Yükümlülükleri	21
3. İKRAZATÇILIK FAALİYETLERİ VE VERGİLENDİRİLMESİ	24
3.1. İkrazatçılık Faaliyetinin Kapsamı	24
3.2. İkrazatçılık Faaliyetinde Alacağı Güvence Altına Almadan Başvurular Teminatlar	26
3.3. İkrazatçılık Faaliyetinin Vergilendirilmesi,	27
3.4. İkrazatçılıkta Vergiyi Doğuran Olay	34
3.5. İkrazatçılıkla İlgili Özellik Taşıyan Durumlar	40
4. TEFEÇİLİK	53
4.1. Tefecilik Tanımı	53
4.2. Tefecilik Faaliyeti ile Uğraşanların Tespiti	54
4.3. Tefecilik Faaliyetinin Vergilendirilmesi	55
4.4. Tefecilere Uygulanacak Cezai Müeyyideler	55
5. FAİZ GELİRİNİN BEYAN EDİLMESİ DURUMUNDA YAPILACAK İŞLEMLER	56
B. POS CİHAZININ AMAÇ DIŞI KULLANIMI YOLUYLA ÖDÜNCÜ PARA VERME (TEFEÇİLİK) FAALİYETİNDE İZLENEN YÖNTEMLERE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE VERGİLENDİRİLMESİ	57
1. Tefecilik Faaliyetinde POS Cihazlarının Kullanılma Nedenleri	57
2. Tefecilik Faaliyetinde Altın Ticaretinin Kullanılmasının Nedenleri	57

3. Tefecilik Faaliyetinde Kontör Ticaretinin Kullanılmasının Nedenleri	60
4. Sistemin İşleyişi	61
- Kredi Kartı Sahibinin Kart Borcunu Ödemek	62
- Kredi Kartı Sahibine Nakit Para Vermek	62
- Kredi Kartı Sahibinin Kart Borcunu Taksitlendirmek	62
Konuyla İlgili Yasal Düzenlemeler	63
1- Ödünç Para Verme (İkrazatçılık/Tefecilik) İşleri İle İlgili Yasal Düzenlemeler	63
1. İkrazatçılık	63
2. İkrazatçılık Yapamayacak Kişiler	65
3. Tefecilik Sayılan İşlemler	66
4. İzinsiz Ödünç Para Verme İşlemleri Müeyyideleri	66
5. İkrazatçılık ve Tefecilikle ilgili Bazı Danıştay Kararları	66
2 - 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu İle İlgili Yasal Düzenlemeler	67
3 - Ödünç Para Verenlerin (İkrazatçıların/Tefecilik) İşleri İle İlgili Yasal Düzenlemeler	70
a) Genel Açıklama	71
b) Gelir Vergisi Yönünden Vergileme	71
c) Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Yönünden Vergileme	72

C. KONU İLE İLGİLİ OLARAK YAYINLANAN KHK, YÖNETMELİK VE TEBLİĞLER **79**

1. ÖDÜNÇ PARA VERME İŞLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME	79
2. ÖDÜNÇ PARA VERME İŞLERİ HAKKINDA 90 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEYE İLİŞKİN TEBLİĞ (No: 1)	84
3. GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ SERİ NO: 104 (8.7.1972),	86
a. Borç para verenler hangi hallerde ikrazatçı sayılarak vergi mükellefiyetine alınması	87
a. İkrazatçılıkta vergiyi doğuran olay	88
b. Borç verenlerin hangi hallerde ikrazatçı sayılmayacağı	89
c. Faiz miktarının ne olacağı hususu	90

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

d. Ev kirasız, para faizsiz olarak menfaat sağlanması	91
e. Temerrüt faizleri	92
4. İKRAZATÇILIK FAALİYETLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK	93
1. İkrazatçılık Faaliyetinde Bulunabilmek İçin Aranacak Şartlar	93
2. Faaliyet İzni İçin İstenen Bilgi ve Belgeler	93
3. İkrazatçıların Yapamayacakları İşler	94
4. Faaliyet İzninin İptali	94
5. Ödünç Sözleşmesi	95
6. Aracılık Sözleşmesi	96
7. Defter ve Kayıtlar	96
8. Bilgi Verme	96
9. Denetim	96
10.Kaldırılan Hükümler	97
11.Yürürlük/Yürütme	97
5. Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesineİlişkin Kanun Hükmünde Kararname (KHK/545)	100
- İkrazatçılarla İlgili Hükümler”	101
- Finansman Şirketleri ve Faktoring Şirketlerinin Faaliyetleri	102

A-ÖDÜNÇ PARA VERME (İKRAZATÇILIK VE TEFEÇİLİK) İŞLEMLERİ VE VERGİLENDİRİLMESİ

I- KONUYA GENEL BAKIŞ :

Sermaye, Piyasa ekonomisinde sahibine çalışmaksızın ve bir işletme kurmaksızın da gelir sağlayabilen bir üretim faktörüdür. Sermayenin değerini, sağladığı veya ileride sağlayabileceği gelir akımı belirler. Sermayeden çalışmaksızın ve girişimde bulunmaksızın gelir elde etme yolları oldukça çeşitlidir. Bunlar Gelir Vergisi Kanununda başlıca üç gurupta toplanmıştır.

- a) Kira Gelirleri,
- b) Mali yatırım iradı
- c) Sermaye kazançlarıdır.

Kira gelirleri genellikle taşınmazların, maddi olmayan hakların ve taşınır fizik malların kullanılması, semeresinin alınması, işletme haklarının devredilmesi karşılığında elde edilen iktisadi çıkarlardır.

Mali yatırım gelirleri ise, Gelir vergisi kanunundaki deyimini ile Menkul sermaye iradıdır. Menkul sermaye iradı genel bir deyimle, paranın kira geliridir. Paranın kullanma hakkının kiraya verilmesi, fiziki yatırımlarından farklı olarak mali yatırım olarak adlandırılır.

Para ile ölçülebilir bir sermaye sahibi bu sermayeyi ya faiz karşılığında ödünç vererek yada işletmelerden pay satın alarak gelir sağlar. Bu yolla elde edilen gelir Menkul Sermaye İradıdır.

Menkul sermayeden, kâr ve faiz olmak üzere iki tür irat sağlanmaktadır

Menkul sermaye: bir sermaye şirketinin payı olarak işletilmekte ise getirdiği irada kâr payı, ödünç verilen menkul sermayenin getirdiği irada ise faiz denilmektedir. Gelir esas itibariyle kârların miktarına

göre değişir. Buna karşılık ödünçlerde işin kârlılık derecesi ödünç verenin gelirini etkilemez, bu gelir önceden belirlenmiştir.

Ülkemizde ödünç para verme işleri ile uğraşanların faaliyetleri ve denetlenmelerine ilişkin esaslar, 90 Sayılı “Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”(KHK Ektedir) ile düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) 1.maddesinde; “Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı, faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle sürekli olarak ödünç para verme işleriyle uğraşan gerçek kişilerin ve finansman şirketleri ile faktoring şirketlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesidir” denilmek suretiyle KHK’nin amacı ortaya konulmuştur.

Ödünç para verme işleriyle uğraşanlar, yaptıkları işi kayıtlı yapıp yapmamalarına göre, ikrazatçı ve tefeci olarak sınıflandırılarak gerekli açıklamalar aşağıda yapılımuştur.

Faiz: Bir para alacaklısının, borçlusundan istemeye hakkı olan ve ana paraya eklenen para miktarıdır.

II- İKRAZATÇILIK : *(Arapça kaynaklı bir sözcük olup ‘ödünç para verme’ anlamındadır. Çoğulu ise ikrazattır. Ödünç verme işlerine ‘karz’, ödünç alma işine ‘müstakriz’, ödünç verene ‘mukriz’ denir. İkrazın temel özelliği nakdi bir kredi olmasıdır. Diğer bir deyişle ikraz, Borçlar Kanunu bakımından esaslı karz sözleşmesi olan bir kredi tarzıdır.*

İkrazatçılık çok eski bir faaliyet türüdür. Paranın kullanılmaya başlanmasından önce de aynı ikrazat yapıldığı bilinmektedir. Para ekonomisine geçişle birlikte ikrazatın önemi de artmıştır. Bankacılığın gelişmesi ile birlikte günümüzde ödünç verme işleri de yaygınlaşmış ve ikrazattan giderek ekonominin gereklerine göre modern kredi usulleri ortaya çıkmıştır. Devletler, ilk çağlardan itibaren ikraz faaliyetlerine

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

müdahale etmiş, ödünç verenin alanı istismarını önlemek veya sınırlamak amacıyla ikraz koşullarını düzenlemeye çalışmışlardır. Memleketimizde de bu konu Osmanlı İmparatorluğu döneminde nizamnamelerle düzenlenmiş, 1933 yılından itibaren ise 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunu çerçevesinde kararnamelerle faiz hadleri sınırlanmaya çalışılmıştır.)

Karz: Borç,ödünç.

İkraz: Ödünç ve borç verme.

İkrazat: Ödünçler, borçlar, ödünç vermeler,borç verilen paralar.)

90 Sayılı KHK'ye göre; **“İkrazatçı**, devamlı ve mutad meslek halinde, faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle ödünç para verme işleriyle uğraşan veya ödünç para verme işlerine aracılık eden ve kendilerine faaliyet izni verilen gerçek kişilerdir.”

İkrazatçılıkla uğraşacak gerçek kişiler bir beyanname ile Hazine Müsteşarlığı'ndan faaliyet izni almak zorundadırlar. Beyannamenin kapsamı ve örneği Müsteşarlık tarafından tespit olunur. Hazine Müsteşarlığı'ndan “İkrazatçılık Faaliyeti İzin Belgesi” ile verdikleri beyannamenin tasdikli bir örneğini alan ikrazatçılar, izin tarihini takiben 30 gün içinde Ticaret Siciline başvurarak bu izni tescil ve ilân ettirirler. Bu süre içerisinde Ticaret Siciline tescil yaptırmayanların ve gerekli nitelikleri kaybedenlerin faaliyet izinleri iptal edilir .

1-İkrazatçılık Yapamayacak Kişiler:

Aşağıdaki gerçek kişilere ikrazatçılık faaliyet izni verilmez.

- a) 35 sayılı KHK ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında mahkemelerce tasfiye kararı alınan ve uygulananlar .
- b) Müflisler veya konkordato talep edenler .
- c) Vadesi dolduğu halde ödenmemiş ihtilâfsız vergi borçları bulunanlar
- d) Vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş olanlar.

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

e) Ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan mahkum olan gerçek kişiler.

İkrazatçıların faaliyet izni alabilmeleri için, Hazine Müsteşarlığınca yayımlanan “İkrazatçılık Faaliyetleri Hakkındaki Yönetmelik” hükümleri gereğince getirmeleri gereken şartlar mevcuttur. Hazine Müsteşarlığınca yayımlanan “İkrazatçılık Faaliyetleri Hakkındaki Yönetmelik” aşağıdaki gibidir.

(21 Aralık 1994 Tarihli Resmi Gazete Sayı:22148 Yayımlanmıştır.)

Amaç ve Kapsam

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik Ödünç Para Verme İşleri Hakkında 30.9.1983 tarihli ve 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre, ikrazatçılık faaliyetine ilişkin izin belgesi verilmesinde aranacak şartlar ile ikrazatçıların faaliyet ve çalışma esaslarını belirlemektir.

İkrazatçılık Faaliyetinde Bulunabilmek İçin Aranacak Şartlar

Madde 2- İkrazatçılık yapmak isteyen gerçek kişilerin;

- a) 35 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında tasfiye kararı alınmamış olması,*
- b) Müflis veya konkordato talep etmiş olmamaları,*
- c) Vadesi dolduğu halde ödenmemiş ihtilafsız vergi borçları bulunmaması,*
- d) Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüzkızartıcı suçlardan mahkûmiyetlerinin bulunmaması ve vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş olmamaları,*
- e) En az 1,5 trilyon lira nakdi sermaye bulundurmaları, (**) gerekir.*

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

Faaliyet İzni İçin İstenenen Bilgi ve Belgeler

Madde 3- İkrizatçılık yapmak isteyen gerçek kişiler, aşağıda belirtilen bilgi ve belgelerle birlikte faaliyet izni almak üzere Hazine Müsteşarlığına başvururlar:

- a) 35 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında tasfiye kararı alınmamış olduklarına,*
- b) Müflis veya konkordato talep etmemiş olduklarına,*
- c) Vadesi dolduğu halde ödenmemiş ihtilafsız vergi borçları bulunmadığına,*
- d) Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüzkızartıcı suçlardan mahkumiyetlerinin bulunmaması ve vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş olmadıklarına, dair ilgili mercilerden alınan belgeler,*
- e) Nüfus kağıdı örneği, ikametgah ilmühaberi, ayrıntılı özgeçmişleri,*
- f) Ek(1)'de yer alan örneğe uygun olarak doldurulacak **beyanname**, (*)*
- g) Ek(2)'de yer alan örneğe uygun olarak doldurulacak **tanıtım formu**.(*)*

İzin

Madde 4- Müracaatları Hazine Müsteşarlığınca uygun görülenlere “İkrizatçılık Faaliyet İzin Belgesi” ile onaylı beyanname verilir. İzin Belgesi ve onaylı Beyanname tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde ticaret siciline başvurularak tescil ve ilan ettirilir. ()*

İkrizatçılar, tescil ve ilan yapılmadan ikrazatçılık faaliyetinde bulunamayacakları gibi, ticaret unvanlarına ad ve soyadları ile ikrazatçılık, ikrazat ve ikrazatçı kelimesi dışında ilaveler yapamazlar. ()*

Aleniyet

Madde 5- İkrizatçılar kendilerine verilen izin belgesi ile onaylı beyanname örneğini işyerlerinde halkın görebileceği bir yere asmak zorundadırlar.

İkrazatçıların Yapamayacakları İşler

Madde 6- İkrazatçılar,

- a) Ana faaliyet konuları dışında başka işle iştigal edemezler,*
- b) Mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamazlar, ilan ve reklamlarında mevduat topladıkları izlenimi veren bir ifade kullanamazlar,*
- c) 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde sermaye piyasası faaliyetinde bulunamazlar,*
- d) Faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bankalar dahil her türlü kaynaktan borçlanamazlar ve bu fonları ödünç para verme işlerinde kullanamazlar,*
- e) Ödünç para vermeye yetkili olmayan kişi ve kurumların ödünç para verme işlemlerine aracılık edemezler.*

Faaliyet izninin İptali

*Madde 7- Bu Yönetmeliğin, 6ncı maddesindeki yasaklara aykırı hareket edenler ve 2 inci maddesinde belirtilen nitelikleri kaybedenler ile 4 üncü maddede belirtilen süre içerisinde Ticaret Siciline **başvurarak** tescil ve **ilan** yaptırmayanların faaliyet izinleri iptal edilir. (*)*

Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı işlem yaptığı tespit edilenler ile bu yönetmelik hükümlerine göre istenilen bilgi ve belgeleri zamanında göndermeyenlere, bu durumlarını düzeltmeleri için üç aya kadar süre verilir; bu süre içinde durumlarını düzeltmeyenlerin faaliyetleri bir ay süreyle geçici olarak durdurulur. Bir yıl içinde faaliyetleri iki kez geçici olarak durdurulan ikrazatçılarının faaliyet izinleri iptal edilir.

***Bu Yönetmeliğin, 6 ıncı maddesindeki yasaklara aykırı hareket etmeleri nedeniyle** faaliyet izinleri iptal edilenlere yeniden izin verilmez. (*)*

Çeşitli nedenlerle faaliyet izinleri iptal edilen ikrazatçılar, bu işlemlerini ticaret siciline tescil ve ilan ettirmek, “Faaliyet İzin Belgesi” ile onaylı beyannamenin asıllarını ve iptal işleminin

yayınlandığı Ticaret Sicil Gazetesinin bir örneğini Hazine Müsteşarlığına göndermek zorundadırlar. (*)

Ödünç Sözleşmesi

Madde 8- Yönetmelik hükümlerine göre faaliyet izni verilen ikrazatçıların müşterileri ile yapacakları ödünç para verme işlemleri için sözleşme düzenlemeleri zorunludur.

Ödünç sözleşmelerinde asgari şu hususların yer alması gerekir:

a) Ödünç verilen tutar, vade, faiz oranı, geri ödeme tablosu, gecikme faizi,

b) Toplu ya da erken ödeme durumunda uygulanacak iskonto oranı,

c) Geri ödemeye ilişkin kambiyo senetlerinin adedi, vade tarihi ve numarası,

d) Varsa kefil, teminat veya ipoteye ilişkin bilgiler,

Ödünç sözleşmesi iki nüsha olarak düzenlenir; bir nüshası ödünç alana verilir, diğer nüsha ise ikrazatçılar tarafından saklanır.

Ödünç sözleşmesi müteselsil sıra numarası taşıyır ve Maliye Bakanlığınca kabul edilen matbaalarda bastırılır.

Aracılık Sözleşmesi

Madde 9- İkrazatçıların ödünç para verme işlerine aracılık işlemleri, ödünç vermeye yetkili gerçek veya tüzel kişiler ile ikrazatçı ve ödünç alan ile ikrazatçı arasında yapılacak sözleşmelere dayandırılmak zorundadır.

Sözleşmelerde ikrazatçı tarafından alınacak ücret, komisyon ya da diğer menfaatler gösterilir.

Defter ve Kayıtlar

Madde 10- İkrazatçılar, bilanço esasına göre defter tutmak, Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanununun tutulmasını zorunlu kıldığı defterlerin yanısıra, doğrudan yaptıkları veya aracılık ettikleri her bir ödünç para verme işleminin tutar, vade, faiz oranı ve varsa teminatlarıyla kaydedileceği ve noterlerce tasdik edilmiş özel bir defter tutmak zorundadırlar. ()*

İkrazatçılar, müşterileri ile yapacakları ödünç para verme işlemleri için düzenledikleri ödünç sözleşmelerini ve aracılık sözleşmelerini usulüne uygun olarak saklamak zorundadırlar.

Bilgi Verme

Madde 11- İkrazatçılar,

a) Sermayesinde, bağlı olduğu vergi dairesinde, vergi numarasında, işyeri adresinde, ruhsat numarasında, ticaret sicil numarası ve kayıt tarihindeki değişiklikleri 1 ay içerisinde,

*b) Yıllık işlemlerine ilişkin Ek: (3)'de yeralan örneğe uygun olarak doldurulacak tablo ile **Harçlar Kanunu gereğince her yıl yatırmak zorunda oldukları harca ilişkin makbuzun bir örneği** ertesi yılın Şubat ayı sonuna kadar, (*) Hazine Müsteşarlığına gönderirler.*

Denetim

Madde 12- İkrazatçıların faaliyetleri, Maliye Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığınca denetlenir.

İkrazatçılar, denetim elemanlarınca istenecek her türlü bilgiyi vermek, defter ve belgelerini ibraz etmek ve incelemeye hazır tutmak zorundadırlar.

Kaldırılan Hükümler

Madde 13- Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının 6.1.1984 tarih ve 18273(Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan No.1 Ödünç Para Verme İşleri Hakkında 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye İlişkin Tebliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce verilmiş olan ve bu Yönetmelik hükümlerine de uygun olan “İkrazatçılık Faaliyet İzin Belgesi” ile onaylı beyannameler, verildikleri tarihten itibaren geçerli sayılır. (*)

Geçici Madde 2- Faaliyet izin belgesi alan ikrazatçılar, ticaret unvanlarını 3 ay içerisinde bu Yönetmeliğe uygun hale getirip, unvan değişikliğinin yayımlandığı Ticaret Sicil Gazetesi ile birlikte Hazine Müsteşarlığına bilgi vermek zorundadırlar. (*)

Geçici Madde 3- Bu Yönetmeliğin yayımından önce Müsteşarlıktan faaliyet izin belgesi almış olan ve faaliyette bulunan ikrazatçılar, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren 1 inci yılın sonuna kadar sermayelerini 500 milyar Liraya, bu ikrazatçılar ile bu Yönetmeliğin yayımı tarihinde sermayeleri 1.5 trilyon Liradan az olan ikrazatçılar ikinci yılın sonuna kadar, o tarihte ikrazatçıların faaliyet izni için aranan sermaye miktarına çıkartırlar ve Müsteşarlığa bilgi verirler. (**)

Yürürlük

Madde 14- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15- Bu Yönetmelik hükümlerini Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yürütür.)

2-İkrazatçıların Yapamayacakları İşler :

- a) Ana faaliyet konuları dışında başka işle iştigal edemezler.
- b)Mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamazlar,ilân ve reklamlarında mevduat topladıkları izlenimi veren bir ifade kullanamazlar.
- c) 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde sermaye piyasası faaliyetinde bulunamazlar. (Tahvil ve benzeri borçlanmaya yönelik sermaye piyasası aracı ihraç edemezler.)
- d) Ödünç para vermeye yetkili olmayan kişi ve kurumların ödünç para verme işlemlerine aracılık edemezler.
- e) Faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bankalar dahil her türlü kaynaktan borçlanmaları ve bu fonları ödünç para verme işlerinde kullanmaları, bankalarında bu kişilere ödünç para verme işleri ile ilgili olarak kredi açmaları veya bunların borçlarını teminen teminat mektubu vermeleri yasaktır.

Bu yasaklara aykırı hareket edenlerin faaliyet izinleri iptal edilir ve bu kişilere yeniden faaliyet izni verilmez

3- İkrizatçılarının Yükümlülükleri :

İkrizatçılar, aşağıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, ifa ettikleri ikrazatçılık (Ticari faaliyet) nedeniyle Gelir Vergisi ve ikraz muamele ve hizmetleri (Banka muameleleri) dolayısıyla de Gider (Banka Muameleleri) vergisi mükellefidirler.

Bu nedenle de VUK'nun 176'ncı maddesine göre 1'nci sınıf tüccar olarak bilanço esasında (Tutulması gereken defterler VUK'nun 176 maddede açıklanmıştır.) veya II'nci sınıf olarak İşletme hesabı esasında (Tutulması gereken defterler VUK'nun 182 maddesinde açıklanmıştır.) defter tutmak zorundadırlar.

4 seri nolu gider vergileri genel tebliğine göre, "VUK'nun 195 maddesi hükmüne göre banka, banker ve sigorta şirketleri Banka ve Sigorta Muameleleri vergisinin mevzuuna giren muameleleri müfredatlı veya bordroları üzerinden toplu olarak kendi muhasebe defterlerinde veyahut isterlerse ayrı bir Banka ve Sigorta Muameleleri vergisi defterinde diğer muamelelerinden ayırmak suretiyle gösterirler."

İkrizatçılar ayrıca, 213 sayılı VUK'nun 227 maddesine göre, bu kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait kayıtları da ilgili kanuna göre belgelendirmek zorundadırlar. Anılan kanuna göre kayıtları belgeleyici belgeler ise, VUK'nun 229-242'nci maddelerinde belirtilen fatura, perakende satış vesikaları, gider pusulası vb. gibi belgelerdir.

İkrizatçıların faaliyetleri, Maliye Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığınca denetlenir.

a) Sözleşme Düzenleme Yükümlülüğü :

1-Ödünç Sözleşmesi :

İkrizatçıların ödünç para verme işlemleri için iki nüsha yazılı sözleşme yapmaları zorunludur. İkrizatçıların ödünç para vermelerine dair sözleşmeler yazılı olarak yapılmadığı takdirde geçersiz sayılır.

Ödünç sözleşmelerinde asgari şu hususların yer alması gerekir ;

- a) Ödünç verilen tutar, vade,faiz oranı,geri ödeme tablosu,gecikme faizi.
- b) Toplu ya da erken ödeme durumunda uygulanacak iskonto oranı.
- c) Geri ödemeye ilişkin kambiyo senetlerinin adedi,vade tarihi ve numarası.
- d) Varsa kefil , teminat veya ipotega ilişkin bilgiler.

İkrazatçıların ödünç para verme işlerine aracılık işlemleri,ödünç vermeye yetkili gerçek veya tüzel kişiler ile ikrazatçı ve ödünç alan ile ikrazatçı arasında yapılacak sözleşmelere dayandırılmak zorundadır. Sözleşmede ikrazatçı tarafından alınacak ücret, komisyon ya da diğer menfaatler gösterilmek zorundadır.

2-Aracılık Sözleşmesi :

İkrazatçılar,ödünç para verme işlemlerine aracılık etmeleri halinde aracılık sözleşmesi düzenlemek zorundadırlar.

İkrazatçılık faaliyetleri hakkında yönetmeliğin 9'ncu maddesine göre;

“İkrazatçıların ödünç para verme işlerine aracılık işlemleri, ödünç vermeye yetkili gerçek veya tüzel kişiler ile ikrazatçı ve ödünç alan arasında yapılacak sözleşmelere dayandırılmak zorundadır.

Sözleşmelerde ikrazatçı tarafından alınacak ücret,komisyon yada diğer menfaatler gösterilir.

b)Defter Tutma Yükümlülüğü :

90 sayılı Ödünç para verme işleri hakkında KHK'nın 545 sayılı KHK (Ektedir) ile değişik 11'nci maddesine göre,

“Müsteşarlık,ikrazatçıların kayıtlarının sağlıklı bir şekilde izlenmesini teminen TTK'nu ve VUK'nun tutulmasını zorunlu kıldığı defterlerin yanısıra başka yardımcı defter tutulmasını veya belge düzenlenmesini zorunlu hale getirmeye ve bu defter ve belgelerle ilgili usul ve esasları tespitte yetkilidir.” ve bu yetkiye istinaden Hazine Müsteşarlığı

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

ikrazatçılık faaliyetleri hakkında yönetmeliğin 10'uncu maddesi ile özel bir defter tutma zorunluluğu getirilmiştir. Yönetmeliğin söz konusu maddesine göre;

“İkrazatçılar, TTK ve VUK'nun tutulmasını zorunlu kıldığı defterlerin yanısıra doğrudan yaptıkları veya aracılık ettikleri her bir ödünç para verme işleminin tutar, vade, faiz oranı, getiri ve varsa teminatlarıyla kaydedileceği özel bir defter tutmak zorundadırlar.

VUK'nun 220 maddesinde sözü edilen defter, tasdike tabi defterlerin dışında bir defter olduğu için tasdike tabi değildir.

İkrazatçılar müşteri ile yapacakları ödünç para verme işlemleri için düzenledikleri ödünç sözleşmelerini usulüne uygun olarak saklamak zorundadırlar. (VUK göre 5 yıl)

VUK'nun 257 nci maddesinin Maliye Bakanlığına verdiği yetkiye istinaden 243 sıra nolu VUK Genel Tebliğinde yer alan düzenleme ile ikrazatçıların borç verdikleri gerçek ve tüzel kişilerle yapacakları ödünç sözleşmeleri VUK uyarınca düzenlenmesi zorunlu belgeler kapsamına alınmıştır. Ödünç sözleşmeleri müteselsil sıra numarası taşır ve Maliye Bakanlığınca kabul edilen matbaalarda bastırılır. Ödünç sözleşmesinin öngörülen zorunlu bilgileri (Vade, faiz oranı, kefil, teminat, ipotek tesisine ilişkin bilgiler) taşımaması durumunda hiç düzenlenmemiş sayılacaktır. (VUK.mad-227)

Ayrıca aynı tebliğde ikrazatçıların ödünç para vermeleri karşılığında lehlerine tahakkuk edecek faiz, masraf, gecikme faizi ve her ne ad altında olursa olsun sair meblağlar için ayrıca fatura düzenlemek zorunda oldukları belirtilmektedir.

İkrazatçılar, ödünç para vermeleri karşılığında elde ettikleri menfaatler için ayrıca fatura düzenlemek zorundadırlar.

c) Bilgi Verme Yükümlülüğü :

90 sayılı Ödünç para verme işleri hakkında KHK'nin 545 sayılı KHK ile değişik 14'nci maddesinin son fıkrasına göre, "Müsteşarlık bu Kanun hükmünde kararnameye tabi gerçek ve tüzel kişilerden her türlü bilgi ve belgeyi talep edebilirler."

İkrazatçılar, faaliyetleri hakkında yönetmeliğin (Ektedir)11'nci maddesine göre;

- a) Sermayesinde, bağlı olduğu vergi dairesinde, vergi numarasında, işyeri adresinde, ruhsat numarasında, ticaret sicili numarası ve kayıt tarihindeki değişiklikleri 1 ay içerisinde,
- b) Yıllık işlemlerine ilişkin Ek(3)'de yer alan örneğe uygun olarak doldurulacak tabloyu ertesi yılın şubat ayı sonuna kadar, hazine Müsteşarlığına gönderirler denilmektedir.

III-İKRAZATÇILIK FAALİYETLERİ VE VERGİLENDİRİLMESİ :

A- İkrazatçılık Faaliyetinin Kapsamı :

Ödünç para verme işlerini mutad meslek faaliyeti olarak yapanların kazançları ticari kazanç sayılır. Türk Ticaret Kanunu, sarraflık ve bankacılık işlerini ticari faaliyet olarak saymıştır. Bununla birlikte hangi hallerde ödünç vermenin mutad faaliyet olduğu, hangi hallerde ticari faaliyet sayılacağı hususu uygulamada bir takım ihtilâflar yaratmıştır. Bu konuda Danıştay'ın yerleşmiş içtihatları mevcuttur.

Bir kimse, bir yılda birden fazla kişiye veya bir yılda bir kişiye birden fazla veya birkaç yıl üst üste her seferinde başka birine borç para vermişse faaliyeti mutad ve kazancı ticari kazanç sayılır.

Buna karşılık bir kişiye bir yılda yalnız bir kere ödünç para vermiş ise faaliyeti mutad değildir ve kazanç menkul sermaye iradı sayılır.

Borç para verenlerin ikrazatçı sayılabilmesi için her şeyden önce, borcu alanla veren arasındaki bağlantının menfaate dayanması gerekmektedir. Danıştay'ın yerleşik içtihatlarına göre, borcu alan ve veren arasında yakın akrabalık veya sıkı bir iş münasebeti bulunduğu hallerde aksi kanıtlanmadıkça faiz alınmadığının ve dolayısı ile ikrazatçılık faaliyetinin bulunmadığının kabulü gerekmektedir.

Önemli bir konu da borç verme işlemlerinde borç verenin faiz almadığı yolundaki iddiasının ne zaman kabul, ne zaman red edileceğidir.

Yine Danıştay'ın bu konudaki içtihadına göre, borcun yardım maksadıyla ve faizsiz verildiği iddiası ancak miktarı düşük borç verme işlemlerinde kabul edilebilir. Miktarı yüksek borçlarda bu iddianın kabul edilebilmesi için borç verenle alan arasında yakın bir akrabalık bağının olması veya bir ticari ilişkiye dayanması gerekmektedir. Aksi takdirde yüksek meblağın ödünç olarak verilmesinden faiz alındığı kabul edilmektedir.

Belli bir tutarı aşan borçların faizsiz verilemeyeceği esas kabul edildiği ve borç veren de faiz almadığını iddia ettiği zaman vergiye esas alınacak faiz miktarı ne olacaktır?

Bu bakımdan Danıştay'ın yerleşmiş içtihatlarına göre, borçlunun ödediğini belirttiği faiz miktarı (borçlu ile alacaklı arasında gerçeğe aykırı bildirim sebebiyle olabilecek bir düşmanlık ve taraflar arasında muvazaa olmamak kaydıyla) esas alınır. Faizin ödendiğini borç verenden başka borcu alan da inkâr ediyorsa, o zaman ödünç para verme piyasasında fiilen geçerli piyasa faiz haddi esas alınır.

Ticari hayatta yerleşmiş kurallara dayanan bir iş ilişkisinden dolayı verilen paraların, faiz karşılığı verildiği kabul edilemez. Ancak ticari

ilişki sınırını aşan büyük miktardaki ödünç para verme işlemlerinin faizsiz yapıldığı kabul edilemeyeceğinden bu tür ikraz işlemlerinin ikrazatçılık sayılması gerekir.

B-İkrazatçılık Faaliyetinde Alacağı Güvence altına almada Başvurulan Teminatlar:

Serbest piyasada ikraz işlemi yapan şahısların ödünç para verme karşılığında uyguladıkları faiz oranı her halükârda banka faizlerine ve tahvil faizlerine uygulanan faiz oranının oldukça üstündedir. Yapılan incelemelerde bu durumun her zaman göz önünde bulundurulması gerekir. Göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus da verilen ödünç parayı güvence altına alabilmek amacıyla yapılan hukuki işlemlerin alacağı güvence altına alacak türden olması, aynı zamanda mümkün olduğu kadar bu ikraz işlemi gizlemeye uygun olmasıdır. Bu nedenle genellikle uygulanan hukuki işlemler borçlunun veya bir yakınının maliki bulunduğu gayrimenkul üzerine kendi lehine ipotek tesis ettirmek veya borçlunun maliki bulunduğu gayrimenkul üzerinde gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi yapmak, borçludan borç tutarı kadar borç senedi veya vadeli çek almak, borçluya ait gayrimenkul üzerine doğrudan haciz tatbik ettirmek şeklindedir.

Vergi idaresinin en çok ilgi alanına giren ve vergi incelemelerine en çok konu olan güvence türü ipotek işlemidir. Bunun sebebi de belli miktarların üzerinde olan ve karz aktinden kaynaklanan ipotek işlemlerinin ilgili Tapu Sicil Müdürlüklerince Vergi İdaresine bildirilme zorunluluğudur. Diğer hukuki işlemler ise genellikle ihbar sonucu idarenin bilgisi dahiline girmektedir. Tapu sicil müdürlüklerinden vergi dairesine gelen bilgiler idarece değerlendirilmelidir.

Ancak vergi dairelerine gelen bilgilerde uygulamada en çok görülen aksaklık tarafların özellikle alacaklıların ikametgah adreslerinin yanlış olması şeklindedir. Bu bilgilerin daha sağlıklı olması için gerekli önlemlerin Tapu Sicil Müdürlüklerince alınması gerekmektedir.

İpotek işlemleri yapmak suretiyle yapılan ikraz işlemlerindeki incelemelerde inceleme elemanınca Tapu Sicil Müdürlüklerinden; ipotek işleminin yapıldığı tarih, ipotek miktarı, ipoteğin vadesi, uygulanan faiz oranı veya miktarı, ipoteğin kaldırılış tarihi ve tarafların adreslerine ilişkin bilgilerin tam olarak alınması gerekmektedir.

Bu ön ve resmi bilgilerin ışığı altında daha sonra tarafların ifadelerine başvurmak gerekir. Tarafların bilinen adreste bulunduğu ve ifadelerine başvurulduğu durumda inceleme elemanınca tutulacak ifade tutanaklarında asgari şu bilgilerin bulunması gerekir.

Borç paranın verildiği tarih, borç alınan ana para miktarı, borcun vadesi, uygulanan faiz oranı veya faiz miktarı, fiilen ödenen faiz ve ana para miktarı, alınan para karşılığında alacaklıya verilen güvenceler, taraflar arasında akrabalık bağı ve ticari münasebet bulunup bulunmadığı, bulunuyorsa bunun tevsiki.

C-İkrazatçılık Faaliyetinin Vergilendirilmesi :

1-Gelir Vergisi Yönünden Vergileme :

Ödünç para verme karşılığında elde edilen faizler, koşullara göre ya ticari kazanç, ya da menkul sermaye iradı olarak Gelir vergisine tabi tutulmaktadır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda bu konu açık olarak düzenlenmemiştir. Bu konuya açıklık getirmek amacıyla 104 seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği (Ektedir) yayımlanmıştır.

Bu genel tebliğde; Borç para verenlerin bu işten sağladıkları faizin hangi gelir unsuruna girdiğinin tayininde, ikraz işinin devamlı meslek haline getirilip getirilmeme ölçüsü esas alınmıştır.

Bu duruma göre, ikrazatçıların vergilendirilmesini gelir vergisi yönünden ticari kazanç ve menkul sermaye iradı olmak üzere iki bölüm halinde incelemek mümkündür.

1/a) Ticari Kazanç Olarak Vergileme :

193 sayılı GVK'nun 37 maddesinde, her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançların ticari kazanç olduğu belirtilmiş,fakat ticari ve sınai faaliyetlerin ne olduğu açıklanmamıştır. Bunun yerine, Gelir Vergisi Kanunu uygulamasında ticari kazanç sayılacak bazı kazanç türleri belirtilmiştir.

Bir faaliyetin ticari olup, olmadığının saptanmasında TTK önemli bir başvuru kaynağıdır. Ancak GVK göre ticari sayılan işlerle, TTK göre ticari sayılan işler birbirinin aynı olmayıp, pek çok durumda farklılık göstermektedir.

Bu nedenle, açıkça ticari faaliyet olduğu belirtilmeyen konularda uygulamaya yön vermek için başka kaynaklara ihtiyaç duyulur. Çeşitli uyuşmazlık durumlarında verilen kararların, bu kaynaklar içinde önemli bir yeri vardır.

Ödünç para verme işlerinin Gelir Vergisi karşısındaki durumu da, büyük ölçüde yargı kararlarıyla açıklık kazanmıştır.

Buna göre, Ödünç para verme işlemi devamlı olarak yapılıyorsa, bu faaliyet ticari sayılarak elde edilen kazanç ticari kazanç olarak vergilendirilmektedir. (*Dn.13.D. 24.4.1975. T.E.1974/1617,K 1975 /1532*) kararlar da aynı yöndedir.

Yine “Ödünç para verme işlerinin devamlılık arzetmesi durumunda, elde edilen faizlerin, menkul sermaye iradı olarak değil, ticari kazanç olarak hükümlerine göre vergilendirilmesi gerektiği” açıklanmıştır. (*Dn.3.D.17.11.1987.T.ve E.1986/3575. K1987/ 2588*)

Eğer ödünç para verme işlerinin devamlılık niteliği yoksa, arzi veya tesadüfi olarak yapılıyor ise,elde edilen faiz,yine Gelir vergisine tabi

tutulmakla birlikte, vergileme GVK'nun menkul sermaye iradına ilişkin hükümlerine göre yapılması gerekir. (*Dn.13.D.21.4.1975.T.ve E.1974/852.K1975/1427*)

Ödünç para verme işlerinde devamlılık saptanırken, ödünç veren kişinin, yıl içinde birden fazla kişiye, ya da bir kişiye ayrı ayrı yıl içinde yapılan işlemler sonunda birden fazla defa veya birden fazla yıllarda ödünç verip vermediğine bakılmaktadır.

Maliye Bakanlığının 104 seri no'lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde ve Danıştayın çeşitli kararlarında da aynı görüş benimsenmiştir. Konuyla ilgili olarak Danıştay tarafından verilen (*Dn.13.D.24.11.1987 T.ve E.1986/3612.K.1987/2649*) kararda;“ Birden fazla kişiye borç para veren kişinin ikrazatçılık faaliyeti nedeniyle ticari kazanç hükümlerine göre vergilendirilmesi gerekir.”denilmiştir.

İkrazatçılığın devamlı ve alışılmış meslek olarak sürdürülmesi sırasında, ikrazatçılar diğer ticari kazanç sahipleri gibi vergi kanunlarında kendilerine yüklenen ödevleri yerine getirmek zorundadırlar.

İkrazatçıların götürü usulde vergilendirilmesine izin verilmemiştir. Bu nedenle, ikrazatçılar vergi kanunlarına göre gerçek usulde vergilendirilmesi gerekir. Durumlarına göre, bilanço yada işletme hesabı esasında defter tutmak zorundadırlar.

1/b) Menkul Sermaye İradı Olarak Vergileme :

Ödünç para verme işinin arızı ve tesadüfi olarak yapılması durumunda elde edilen faizler de Gelir Vergisine tabidir. Bunlara ilişkin vergileme, 193 sayılı GVK'nun 75 maddesi uyarınca yapılır.

Menkul Sermaye İradı:” Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar.....”dır.

193 sayılı GVK'nun 75 maddesinde sayılan sermaye iratlarından bir tanesi ise; "Her nevi alacak faizleri (Adi, imtiyazlı, rehinli, senetli alacaklarla cari hesap alacaklarından doğan faizler ve kamu tüzelkişilerince borçlanılan ve senede bağlanmış olan meblağlar için ödenen faizler dahil.)" dir.

İşte, ticari faaliyet kapsamına girmeyen ödünç para verme işlemleri dolayısıyla elde edilen faizler, "her nevi alacak faizleri" kapsamında vergilendirilir.

Bir kişiye bir yılda yalnız bir kere ödünç para vermiş ise faaliyet mutad değildir ve kazanç menkul sermaye iradı sayılır. (Dn.4.D. 14.12.1966. T.1966/5522, 15.4.1969 T.1969/ 1669 K.)

Bu şekilde elde edilen faizlerin, yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi ile beyan edilmesi zorunludur.

2) Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Yönünden Vergileme:

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun (13.07.1956 tarih ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine ilişkin Hükümleri dışında kalan hükümleri 25.10.1984 tarih ve 3065 sayılı KDV Kanununun 61.maddesi ile 1.1.1995 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırıldı.) 28 maddesinin 2 fıkrasıyla, bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar "**Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi**"ne tabi tutulmuştur. Aynı maddenin 3 fıkrası ise; 2279 sayılı (08.06.1933 tarihli "Ödünç Para Verme İşleri Kanun") Ö.P.V.İ.K 'na göre, ikraz işleriyle uğraşanlarla 2 fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birine devamlı olarak yapanları banker olarak kabul etmiştir.

Bir banka muamelesi olan ikraz muamelesinin, bankerler tarafından yapılması durumunda kendi lehlerine her ne ad ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar Banka ve Sigorta Muameleleri vergisine tabi tutulmuştur. 2279 sayılı kanuna atıfla banker sayılan

ikrazatçılar da bu hüküm uyarınca,vergiye tabi tutulmaktadır. Dolayısıyla Gelir Vergisi yönünden faaliyetleri ticari sayılan ve vergiye tabi tutulan ikrazatçılar aynı zamanda banka ve Sigorta Muameleleri vergisinin de yükümlüsü olarak Banka ve Sigorta Muameleleri vergisine tabi olmaktadır.

Elde edilen faizin ticari kazanç olması halinde faiz gelirini elde eden kişi gider vergileri kanununun 28 .maddesi gereğince banker sayılmakta ve elde edilen faiz geliri Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi olmaktadır.Faiz gelirinin elde edildiği tarihte BSMV de vergiyi doğuran olay vukubulmaktadır.Faiz geliri elde eden mükellef elde ettiği faiz geliri için Gider Vergileri Kanununun 47.maddesi uyarınca bu gelirini BSMV beyannamesi ile vergi dairesine beyan etmek zorundadırlar.

Ancak faiz gelirleri üzerinden ödenmesi gereken gider vergisi,GVK'nun 40/6. maddesi uyarınca ticari kazancın tesbitinde indirilecek giderler arasında sayıldığından faiz gelirinden indirilebilecektir.

Faaliyetleri ticari sayılmayanlar ise,ödünç verdikleri fonlar karşılığında elde ettikleri faizleri menkul sermaye iradı olarak beyan etmekte,bunun dışında,ayrıca Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi değildir. **(Dn. 7. D.04.03.1996 T. ve 1994/2233 esas , 1996/755)**

Gelir Vergisi Kanunu'nun 83/7504 sayılı kararla değişik 33 maddesi uyarınca ikrazat işlemlerinde Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin oranı % 5'tir.

3- Ödünç Para verme işerinde KDV Yönünden Vergileme :

6802 sayılı Gider vergileri Kanununun, BSMV ile ilgili 28.maddesinin 3.fıkrasında "2279 Sayılı Kanuna göre ikraz işleriyle uğraşanlar bu kanunun uygulanmasında banker sayılırlar." denilmektedir.

Bu kanunu yürürlükten kaldıran 90 sayılı KHK'nin 3.maddesinde

"Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi"

ikrazatçı, faizden para kazanmak amacıyla ödünç para verme işleri ile uğraşan ve kendilerine izin belgesi verilen gerçek ve tüzel kişiler olarak tanımlanmakta, 11.madde ise izin belgesi olmaksızın, izin belgesi iptal edilmesine rağmen ya da kararname hükümlerine aykırı işlem yapanların tefeci olarak kabul edileceği hüküm altına alınmıştır. 90 sayılı KHK'nin tamamen 2279 sayılı kanunun yerine getirilmiş olması, 28.maddenin 3.fıkrasının ilk hükmünde konu edilen amaca paralellik taşımaktadır. Bu nedenle ikrazatçıların faaliyetlerinin de BSMV'ne tabi olması gerekmektedir.

Banker: Sözlük anlamı ile banka sahibi, büyük sarraf biçiminde tanımlanmakta, günümüz anlayışında para, kredi, menkul kıymet alım satımı ve benzeri işlerle uğraşan bir kişi olarak algılanmaktadır.

3065 sayılı KDVK'nun 1/1 maddesine göre; ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler KDVK'nin konusuna girmektedir.

İkraz işleriyle uğraşanların faaliyetleri de ticari faaliyet sayılmış olmasından dolayı katma değer vergisinin konusuna girmektedir.

6802 sayılı Gider vergileri Kanununun Banka sigorta muameleleri vergisi (BSMV) ile ilgili 28 nci maddesinin 3.ncü fıkrasına göre de, ikraz işleriyle uğraşanlar banke olarak sayılmakta ve bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar da banka muameleleri vergisine tabi tutulmaktadır.

KDVK'nun 17.maddesinin 4/e bendi hükmünde ise, banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren işlemler ile sigorta acenta ve prodüktörlerin sigorta muamelelerine ilişkin işlemlerinin KDVK'den istisna olduğu belirtilmiştir.

KDVK'nun 18/1 maddesinde bu kanuna göre istisna tutulan işlemleri yapanların diledikleri takdirde istisnadan vazgeçebilecekleri hükme

bağlanmışır. Ancak anılan maddenin 2. bendinde KDVK'nun 17/4-e maddesine göre istisna tutulan işlemlerden mükelleflerin hiçbir şekilde vazgeçemeyecekleri hükme bağlanmış ve bu husus kesin bir istisna hükmü haline getirilmiştir.

Buna göre BSMV mükelleflerinin tamamının KDV mükellefiyeti kapsamına da girdikleri,yalnız BSMV'nin konusuna giren işlemlerin KDVK ile zorunlu istisnalar kapsamına alındığı belirlenmiştir. (Borç verme işlemi ikrazatçılık olduğundan,katma değer vergisinden müstesnadır. Dn.9.D. 26.10.1995 tarih ve E.1994/5215. K.1995/2772 karar.)

(Banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren ikrazatçılık faaliyetinden elde edilen hasılatın KDV'ne tabi olmayacaktır. (Dn.9.D.5.10.1993 tarih ve E.1992/4302 K.1993/3282)

4) Faiz Gelirlerinden İndirilecek Giderler :

Menkul sermaye iradı da başka gelirlerde olduğu gibi, safi tutarı üzerinden vergilendirilir.Ancak, bu gelirler maddi mallardan elde edilmediği, mali yatırım sermayeden geldiği için zaten safi olarak elde edilir. Bu sebeple indirilecek gider kalemleri son derece sınırlıdır. Menkul sermaye iratlarında indirilecek giderler GVK'nun 78. maddesinde sayılmıştır. Bu gierlerde iradı getiren menkul değeri saklama, muhafaza etme giderleri (Depo ve sigorta ücreti gibi.) kar payları ve faizlerin tahsil edilme giderleridir. Bununla beraber şirket toplantılarına bizzat veya vekaletle katılma giderleri gibi sermayenin idaresi için yapılan giderler düşülemez. Fakat, menkul kıymetler ve bunların iratları için ödenen gelir vergisi dışındaki vergi, resim ve harçlar indirilebilir.

Buna göre, faiz gelirleri üzerinden ödenmesi gereken gider vergisi(BSMV) 193 sayılı GVK'nun 40/6.maddesi uyarınca ticari kazancın tesbitinde indirilecek giderler arasında sayıldığından faiz gelirlerinden indirilecektir.

Menkul sermaye iradını sağlayan kaynağın değerindeki yitikler de gider olarak indirilemez. Mesela: verilen bir ödöncün herhangi bir sebeple (Temerrüd, ölüm, aciz) ödenmeyen kısmı, hisse senetleri portföyünde bazılarının değerinde görölen düşmeler, vb. gibi gider olarak menkul sermaye iradından indirilemez. (Dn.4.D.E.1958/6700,K-1962/577) Dn.4.D.E: 70/6927,K: 73/63)

Diğer bir nokta da menkul sermayenin elde edilmesi için ödönc alınmış sermayeye ödenen faizlerin de gider olarak indirilemeyeceğidir. Başka bir değişle, alınan borç paralara karşılık verilen faizler gider olarak indirilemez.(Dn.4.D. E:69/ 6922, K: 70/ 7143,T: 28.11.1970)

Ödönc para verme işlerini mutad olarak yapanlarda, elde edilen gelir ticari kazanç sayılacağından, bu giderlerin indirilmesi tabidir. Fakat mutad ödönc vermeyenlerin ve ödönc alıp hisse senedine yatıranların ödedikleri faizleri indirme imkanı yoktur. Bunun sebebi de alınan ödöncülerin giderlerinin menkul sermaye iradı iktisabı ile bağlantılı olup olmadığının defter tutmayan menkul sermaye aradı sahiplerinde tespit etme güclüğünden kaynaklanmaktadır.

D) İkrizatçılıkta Vergiyi Doğuran Olay :

104 seri nolu GVK Genel Tebliğinin 1.maddesinde ödönc para verme işi mutad meslek haline getirilmişse, bu faaliyet ikrazatçılık sayılmış ve elde edilen gelirin ticari kazanç olarak vergilendirilmesi gerektiği belirtilmiş, mutad meslek haline gelmenin ölçüsü ise bir kişinin birden fazla yılda tek şahsa veya bir yılda aynı şahısa veya muhtelif şahıslara borç para vermişse, bu kimsenin ikrazatçılık işini mutad meslek halinde yapmış olduğu kabul edilmiştir.

Tebliğin 1-b maddesinde ise borç para vermeyi itiyat haline getirmemiş olanların (ortada devamlılık,tekerrür ve taaddüt olmaması hasebiyle) arızı olarak veya tesadüfen ve ticari bir faaliyete bağlı olmayarak ikraz ettiği paralar karşılığında elde ettikleri faizlerin menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda açıklanan ölçülere göre elde edilen faiz gelirinin hangi gelir unsuruna girdiğinin tespitinden sonra gelirin hangi tarihte elde edildiğinin tespiti gerekmektedir. Bilindiği üzere ticari kazançta gelirin elde edilmesi tahakkuk esasına bağlanmıştır. Geliri doğuran muamelenin eksiksiz olarak tekamül etmiş olması, gelirin elde edilmiş sayılması yeterlidir. Menkul sermaye iratlarında elde etme hukuki ve ekonomik tasarruf imkanının doğduğu anda tekamül etmiş olur. Elde etmenin hukuki ve ekonomik tasarrufa bağlı olduğu hallerde değerlendirme genel olarak hukuki tasarruftan hareketle yapılır. Aslında, asıl ölçü gelirin, geliri doğuran muamelenin karşı tarafınca sahibinin emrine amade kılınmasını ifade eden ekonomik tasarruftur. Ancak gelirin karşı tarafça sahibinin emrine hangi tarihte amade kılınmış olduğunu tespit güç olduğundan hukuki tasarruf esas alınır. Gelirin sahibi tarafından hukuken talep edilebilir hale geldiği anda, ekonomik tasarruf imkanının da karine olarak doğduğu kabul edilir.

Talep hakkı doğmuş olmasına rağmen, ekonomik tasarrufun sağlanmadığı ve dolayısıyla gelirin elde edilmemiş olduğunu ispat külfeti mükellefe düşer.

213 sayılı VUK'nun 19.maddesinde vergiyi doğuran olay “Vergi Kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekamülü ile doğar” şeklinde hüküm altına alınmıştır.

Ödünç para verme işlemlerinden ötürü faiz gelirinin ne zaman elde edildiği (vergiyi doğuran olayın ne zaman vukuu bulduğu) konusunda ileri sürülen görüşler Danıştay’ca verilmiş müteaddit kararlarda ihtilaf bırakmayacak bir şekilde belirlenmiştir. Bu görüş, faizin ikraz işleminin yapıldığı anda elde edildiği, başka bir deyişle vergiyi doğran olayın ikraz işleminin yapıldığı anda doğduğu şeklindedir. Danıştay’ın (13.D.13.4.1977,T.E.1976/ 1748, K.1977/1330) sayılı kararında birden fazla dönemler için alınan faizin dönemler itibariyle paylaştırılmayacağı faiz alacağının birden fazla takvim yılını ilgilendirse bile bütünüyle doğduğu takvim yılının geliri olduğu kabul

edilmiştir. İdari yönden de uygulamaların bu görüşe uygun olarak yürütülmesi gerekmektedir. Nitekim 104 seri nolu tebliğde, borcun vadesi aynı takvim yılına isabet eder ve borç da vadesinde ödenirse faizin bu yılın geliri olarak vergilendirileceği, vadenin diğer yıllara sirayet etmiş olması halinde de faiz peşin tahakkuk ettirildiğinden vergiyi doğran olayın bu yılda tekevvün etmiş olacağı cihetle, borçla ilgili faizin o yılın geliri olarak vergilendirileceği belirtilmiştir. Borcun vade hitabında ödenmemiş olması halinde ise konunun icraya intikal ettirilip ettirilmediğine bakılması gerekmektedir.Şayet hadise vade hitabında borcun ödenmemesi sebebiyle icraya intikal ettirilmişse bu takdirde peşin tahakkuk ettirildiği kabul edilen faiz dışında herhangi bir gelirden söz edilemeyeceğinden yalnız borcun verildiği yıl tarhiyat yapılmakla iktifa olunacaktır. Ancak vade hitabında alacaklı icraya müracaat etmemişse, bu takdirde Danıştay’ca da kabul edildiği üzere paranın tahsil edildiği tarihe kadar olan devreler göz önünde bulundurulmak suretiyle ayrı ayrı yıllar itibariyle tarhiyat yapılması gerekir.

Borcun vadesinde ödenmediği durumda borçlu alacaklıya normal faizin dışında temerrüt faizi ödemek mecburiyetindedir. Borçlar Kanununun 103 maddesinde” Bir miktar paranın tevdiyesinden temerrüt eden borçlu mukavele ile daha az bir faiz tayin edilmiş olsa bile geçmiş günler için senevi (yılda bir, senelik) yüzde beş hesabıyla tediyesine mecburdur. Akidide doğrudan doğruya veya taksitle raptedilmiş komisyon şeklinde yüzde beşten ziyade bir faiz şart edilmiş ise bu faiz de temerrüt eden borçludan istenebilir.”denilmektedir. Temerrüt faizleri hakkında 104 seri nolu tebliğin 6. maddesinde “Ortada alacaklı yönünden normal faiz dışında bir menfaat daha sağlanmakta ise de temerrüt faizi 2279 sayılı Ödünç Para verme İşleri Kanunun şümulüne giren bir muamele olmadığı cihetle bunların vergi matrahı içinde mütalaa edilerek vergilendirilmesi düşünülemez.”denilmektedir.

Yukarıda izah edildiği üzere ödünç para verme işlerinde faiz geliri ödünç paranın verildiği anda elde edilmektedir. Gerçekten de uygulamada alacaklı ödünç parayı verdiği anda borçludan aldığı teminat tutarı

faiz + ana parayı kapsamaktadır. Başka bir değişle borçlu vade sonundaki baliğ olacak olan tutar kadar borçlandırılmaktadır.

İpotekli ödünç verme işlemlerinde karşılaşılan diğer bir durumda ipoteğin vade hitamında terkin edilmediği vade tarihinden daha sonraki tarihlerde terkin edildiği durumdur. İpoteğin vade hitamında terkin edilmemesi halinde bu vade uzatması olarak kabul edilmesi ve vade uzatmasına gidildiği tarih yeni bir borç verme işleminin ikmal

Dn.4.D.5.5.1973 E.71/8634 K.73/2484

Dn.4.D.15.4.1969/E..1969/581 K.1969/1670.

Dn.4.D.10.4.1974 E.1972/4599 K.1974/1446.

Vergiye doğran olayda bu durum gözönüne alınarak belirlenmelidir. Böyle bir durumda her vade uzatılması teni bir ikraz işlemi olarak kabul edilmeli ve faaliyetin mutad meslek haline getirilip getirilmediğinin tespitinde dikkate alınmalıdır.

Taşınmaz satış vaadi sözleşmesine dayanarak ikraz işlemlerinde ise, eğer taşınmaz satış vaadi sözleşmesinde konulan vade sonunda satış gerçekleşmemişse faiz alındığının kabul edilmesi gerekmektedir. Taşınmaz satış vaadi sözleşmesinin satış işlemi gerçekleşmeden feshedilmesi durumunda da faiz alındığının düşünülmesi gerekmektedir. **(Dn. 4.D. 22.9.1972. T.E. 71/ 4130, Karar : 72/ 5249)**

Gayrimenkul satış vaadi sözleşmesine dayanarak yapılan ikraz işlemlerinde, vergiyi doğuran olay gayrimenkul satış vadinin yapıldığı andır. Gayrimenkul satış vaadi sözleşmesine dayanarak yapılan ikraz işleminde, vade sonunda satış gerçekleşmemişse faiz alındığının kabul edilmesi gerekmektedir .

Alacaklı ödünç para verme işlemi karşılığında borçludan aldığı teminatta hem ana parasını hem de faizi güvenceye almaktadır.Bu nedenle borçlanılan miktarın içinde ana para + faiz bulunmaktadır. Başka bi rdeyişle ipotek senedi taşınmaz satış vaadi sözleşmesi ve diğer senetlerde yazılı olan borç meblağı vade sonunda baliğ olacak

olan tutardır. Bu durumda teminat olarak alınan senette yazılı meblağdan hareketle faiz miktarı aşağıdaki formüle göre hesaplanacaktır.

A = Ana Para

AL = Baliğ ulan tutar

n = Faiz süresi

F = Faiz miktarı

A = AL x 1200

1200 + (n x t)

F = AL – A

Borçlunun maliki bulunduğu gayrimenkul üzerine doğrudan haciz tatbik ettirmek suretiyle yapılan ikraz işlemlerinde vergiyi doğuran olay, haczin tatbik edildiği tarihte gerçekleşmiş olacaktır. Vade tespit edilmemiş ise haczin kaldırıldığı tarih vade tarihi kabul edilmelidir.

Borçludan borç senedi ve vadeli çek almak suretiyle gerçekleştirilen ikraz işlemlerinde vergiyi doğuran olayın vuku bulunduğu tarih senet ve çekin keşide tarihidir.

İkraz işlemlerinde başvurulmuş bir diğer durumda para faizsiz, ev kirasız uygulamasıdır. Ödünç para veren kişiler buna karşılık borçlunun evinde kirasız oturdukları görülmektedir. Bu durumda ödünç para verenin, parayı alanın (Borçlunun) evinde kira vermeksizin oturmak suretiyle sağladıkları yarar alacak faizi niteliğinde menkul sermaye iradıdır. Aynı şekilde evini bedelsiz olarak ödünç para veren kişinin intifaa bırakılan veya ikametine terk eden kişi de kullandığı paranın faizi kadar bir menfaat sağlamakta olduğundan (GMSİ) iki tarafta elde ettiği menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarını beyan etmek zorundadır. (Dn.4.D.E. 67/3649, K.70/ 4941, 14.10.1970)

Konu ile ilgili olarak vergi idaresi yayınladığı 104 seri nolu genel tebliğ ile bu şekilde elde edilen menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

tutarlarının takdir komisyonunca karşılıklı olarak takdir edilerek tespit edilmesi gerektiği görüşünü açıklamıştır.

Ödünç para verenlerin tarımsal ürünü olgunlaşmadan önce piyasa değerinden düşük değere kapatılması da bir çeşit fiyat iskontolamasıdır. Alivire yapılan satışlarda, peşin ödeme yapanın ödediği ile sonradan ürünün normal fiyatı arasında meydana gelen fark, bu işe yatırdığı paranın faizidir. (Dn.4.D.E.. 64/3255 K.66/2695 T.31.5.1966)

Yurdumuzda pazarlanan tarım ürünlerinin tarım işletmelerinin gelirinde büyük bir orana ulaştığı bölgelerde faizciler çoğu kere köylüye, ürünü yetiştirmeden tarlada kapatarak ödünç vermektedir. Bu yoldan mal kapatanlar esasen bu ürünlerin ticaretini yapan kimselerse, bu yoldan sağladıkları kazançlar ticari kazanç tır.aksi takdirde bu yoldan elde edilen gelirlerin menkul sermaye iradı olarak vergilemek gerekir.

Faizin, borcun verildiği yılda ana paraya eklenerek senet veya ipoteğe bağlanması halinde, vergi hukuku bakımından hüküm ifade edecek şekilde alacak olarak doğduğunda kuşku yoktur. Ticari kazancın bilanço esasında tesbitinde, alacakların,gerçek aktif bir değer olduğu da tartışmasızdır. İşletme hesabı esasında kazanç tesbitinde de tahakkuk edecek alacakların, hasıllata dahil edileceği GVK'nun 39 ncu maddesinde hükme bağlanmıştır. Bu açıdan Danıştayın,faizin alacak olarak doğduğu yılın geliri sayılacağı şeklinde görüşünün uygun olduğu sonucuna varılır. (Dn.4.D. 15.4.1969 Tarih ve E.1969/1670 ve 10.4.1974 Tarih ve E.1972/4599,K.1974/1446)

GVK'nun bilanço ve işletme hesabı esasında kazanç tesbitini düzenleyen 38 ve 39 ncu maddelerinde kazancın hesaplanmasında,VUK'nun değerlemeye ait hükümlerine uyulacağı belirtilmiştir.VUK'nun 287 maddesinde ise, gelecek hesap dönemlerine ait olarak peşin tahsil olunan hasıllatın, mukayyet değer üzerinden pasifleştirmek suretiyle değerlendirileceği hükme bağlanmıştır.

Gelecek hesap dönemine ait bir gelirin alacak olarak tahakkuk etmek suretiyle, tahakkuk ettiği dönem gelinine yazılması,peşin tahsil olunan hasılatla aynı hükmündedir. Dolayısı ile “Tahsil” sözcüğüne bakılmadan söz konusu değerlendirme hükmünün, gelecek hesap dönemlerinde işleyecek faiz alacağını kapsayacağı kabul edilmesi gerekir. VUK’nun 287 nci madde hükmü, uyulması gerekli bir değerlendirme hükmüdür.Ancak bu değerlendirme, sadece bilanço esasında defter tutacakları ilgilendirir.İşletme hesabı esasında defter tutanların, 287 nci madde hükmünü uygulamaları imkanı yoktur.

Buna göre bilanço esasında defter tutulması halinde,birden fazla dönemi ilgilendiren vadede verilmiş olan borçla ilgili faizin,bu dönemler itibariyle bölünmesinin zorunlu olduğu,buna karşılık işletme hesabı esasında ise, alacak olarak doğduğu yılın geliri sayılacağı sonucuna ulaşılır. (Dn.4.D.1.5.1976 Tarih ve E.1975/2481,K.1976/1006.

E-İkrazatçılıkla İlgili Özellik Taşıyan Durumlar :

a) İpotek ve Gayrimenkul Satış Vaadi Sözleşmesi Karşılığın Borç Para Verilmesi :

İpotek ve gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi, Medeni Kanununun 798 ve Borçlar Kanunu’nun 213. maddelerinde açıklanmıştır.

İpotek ve gayrimenkul satış vaadi sözleşmesine aynı etki kazandırmak amacıyla borçların gayrimenkulü üzerine tapuya, borç veren (tefecî) lehine şerh ettirilir.

Bir kişiye ipotek karşılığında verilen ödünç paranın birkaç yılda ödenmesi ve bu surette tapudaki ipotek kaydının çeşitli yıllarda devam etmesi durumunda bu şekildeki faaliyetin devamlı bir faaliyet niteliğinde kabul edilip edilmeyeceği uygulamada tartışma konusu olmuştur.Malî idareler ilk kararlarında bunu ticarî faaliyet olarak kabul

etmiş iseler de sonradan görüşlerini değiştirerek bir defaya karşılık gelen borç verme işinde ödemenin ve tapudaki ipotek kaydının çeşitli yollara taşması halini devamlı olmayıp arızı bir faaliyet olarak kabul etmişlerdir.Sonradan bu görüşmelerini tekrar değiştirmişlerdir.

Bu konuda uygulamada meydana gelen karışıklıklardan biri de bu işten alınacak faiz oranının tespiti için uygulanması gereken asgari veya azami faiz haddidir.

Uygulamada ortaya çıkan bir sorun da, bir defaya mahsus olarak ipotek karşılığında verilen ödünç paralar dolayısıyla tapuda yapılan işlemde ipoteğin faizsiz olduğu yolundaki işarete rağmen ikrazda bulunan adına vergi sanılıp sanılamayacağı konusu olmuştur.Bu konudaki Maliyenin ve Danıştay'ın kararı henüz istikrar bulamamıştır. Bu idareler kararlarının bir kısmında ipotek tesisi karşılığında, özellikle büyük tutarlarda yapılan ikrazlarda mutlaka bir menfaatin olduğu, bu nedenle faiz alındığı sabit olmasa da ikraz yapanın teklifi icap edeceği düşüncelerinde oldukları halde *Dn.4. D..21.6.1962 T. E. 1959/4420,K. 1962/ 2849*) diğer kararlarında miktarca fazla olsa dahi, ipotek tesisinin faiz alındığının maddi delillerle belgelenmesinin gerektiği açıklanmıştır. *Dn.4. D. 31.5.1963 T. E. 1959 / 2329 K.963/ 2521)*

b) Senet Karşılığı Borç Para Verilmesi .

Borç verilen paralar karşılığında kıymetli evrak niteliğini taşıyan bonolar düzenlenerek borçludan alınmaktadır. Borç veren kişi,yalnızca borçlunun düzenleyip alacaklıya verdiği bono ile alacağını teminat altına almaz. Ayrıca borç para alan kişinin başkalarından alacağı için almış olduğu bonoların, borçlu alacaklı kimse tarafından borç veren kimseye ciro edilmesiyle de alacağını teminat altına alabilmektedir .

Uygulamada, teminat olarak alınan bonoların hatır senedi olduğu iddia edilmektedir. Borç para verenle alan arasında gerçekte herhangi bir borç – alacak ilişkisini yansıtmayan hatır senetleri ticari hayatta oldukça fazla kullanılmaktadır.

Bu nedenle, tefecinin verdiği borç paranın teminatı olarak alınan bonolarla gerçekte hatıra binaen verilen bonoları birbirinden ayırmak gerekmektedir.Bu ayrımı yapmak oldukça zordur.Hatır senetlerinin tanzim tarihi (keşide tarihi) ile bankaya tahsile verilme tarihi birbirine çok yakın olmalıdır.Ayrıca senet borçlu ve alacaklısının iş kollarının aynı olması ve bonoların damga vergisine tabi olmaları nedeniyle bonolara yapıştırılan damga pullarının satış faturasının tarihi ile kanunun düzenleme tarihleri aynı ve birbirine yakın tarihleri kapsıyorsa bu senetler hatır senedi olabilir.

Bono ile ödünç para vermede diğer önemli konu, senet yenilemedir. Danıştay kararlarına göre, senet yenilemede yeni bir faizin doğduğu kabul edilmiştir.Vadesinde ödenmeyen bono, alacaklısı tarafından icraya verilmeden önce, alacaklı ve borçlu çok defa bir araya gelmektedir.Çünkü burada her ikisinin de menfaati vardır. Alacaklı, aradaki faiz ilişkisinin resmi kayıtlara geçmesinden korkmakta, borçlu da icrada satılmasından, ticari itibarının zedelenmesinden çekinmektedir.

Vadesinde ödenmeyen bono herhangi bir işleme tabi tutulmadan aynen borçluya geri iade edilmekte,karşılığında ise,yeni bir bono düzenlenmektedir. Bu yeni bono düzenlenirken iade edilen eski bono tutarına vadesine göre faiz hesaplanıp yeni bonoya ilave edilmekte veya faiz bonusu ayrıca düzenlenmektedir.

c) Borcun Birden Fazla Dönemi Kapsaması :

Bilindiği üzere,ticari kazancın elde edilmesinde tahakkuk esas geçerlidir.Tahakkuk esasında vergiyi doğuran olay, gelirin mahiyet ve tutar itibariyle kesinleşmesi ile meydana gelir. İkrazatçılığın devamlı ve alışılmış meslek olarak sürdürüldüğu durumda elde edilen kazancın ticari kazanç sayıldığı bundan önceki bölümlerde açıklanmıştı. Ancak, borç para verme işinin birden fazla dönemi kapsaması durumunda, elde edilen faizin tümünün tahakkuk ettiği yılın geliri mi sayılacağı, yoksa borcun ilgili dönemler itibariyle paylaştırılma yapılması gerekip gerekmediği tartışmalı bir konudur.

Ticari faaliyet çerçevesinde yapılan ödünç verme işlerinde,faizin tahakkuk esasında, faiz doğduğu yılda elde edilmiş sayılacağı konusunda Danıştay'ın pek çok kararı vardır. Faizin, borcun verildiği yılda anapara tutarına eklenerek karşılığında ikrazatçıya bu tutarda senet,ipotek,teminat mektubu, temlikname verilmesi durumunda faiz alacağının tahakkuk ettiği, dolayısıyla gelirin elde edildiği kabul edilmektedir. Bundan başka, belli bir kimseye verilen borç vadesinin uzatıldığı durumlarda da vadenin uzadığı tarihte yeni bir faiz alacağının doğmuş olacağı ve bunun da vadenin uzatıldığı yılın geliri olarak vergileneceği yolunda kararlar verilmektedir. Bu hususla ilgili Danıştayın muhtelif kararları aşağıdadır.

Dn . 13. D. 20.10.1975 T. ve E . 1974 / 1776 ,K. 1975 / 3163

Dn . 4. D. 5.5.1973 T. ve E. 1971 / 8634 ,K. 1973 / 2484

Dn . 4. D. 15.4.1969 T. ve E. 1969 / 581 ,K. 1969 / 1670

Dn . 4. D. 10.4.1974 T. ve E. 1969 / 4599 ,K. 1974 / 1446

Dn . 13. D. 13.4.1977 T. ve E. 1976 / 1748 ,K. 1977 / 1330)

Nitekim Danıştay tarafından verilen bir kararda “Borç verme işlerinde vade uzatılmışsa, bu tarihte yeni bir faiz alacağı tahakkuk eder” görüşü benimsenmiştir. (***Dn.4.13.2.1973. T.E. 1971 / 7367, K. 1073 / 518)***

Bazı görüşlere göre henüz işlenmemiş, ileriki yıllarda işleyecek faizin peşinen alacak halinde tahakkuk etmesi ile, örneğin mal ve hizmet satışının vadeli yapılması nedeniyle alacak hakkının doğmasının mahiyet itibariyle farklı olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle, bilanço esasında defter tutulması durumunda birden fazla dönemi ilgilendiren vadede verilmiş borçla ilgili faizin, dönemler itibariyle bölünmesinin zorunlu olduğu savunulmaktadır.

Bu görüşe göre, 213 sayılı VUK.nun 287. maddesi uyarınca, bilanço esasında defter tutan mükelleflerin, peşin tahsil olunan hasılatlarını,mukayyet değeri üzerinden pasifleştirmesi zorunludur. Bu zorunluluk elde edilen faizin dönemler itibariyle bölüştürülmesi

sonucunu doğurur. Buna karşılık işletme hesabı esasında pasifleştirme mümkün olmadığından faizler alacak olarak doğduğu yılın geliri sayılarak, herhangi bir bölüştürme yapılmaksızın o yıl vergilendirilecektir. Ancak, açıklanan bu görüş her şeyden önce ileriki dönemlere ilişkin olarak doğan faiz alacağının tahakkuk etmediğinin kabulünü gerektirir. Çünkü, VUK'nun 287. maddesi gereğince pasifleştirilmesi gereken peşin hasılat, tahakkuk etmemiş hasılattır.

Kısaca, faiz alacağı birden fazla takvim yılını ilgilendirse bile bütünüyle doğduğu takvim yılının geliri olduğu kabul edilir. Başka bir ifade ile, birden fazla dönemi ilgilendiren faiz alacağının tutar ve niteliği kesin olarak saptanabiliyor ise, dönemler itibariyle bir ayırma gitmeksizin kesinleştiği yılın geliri sayılarak vergilendirilmesi gerekir. Ancak Danıştay'ın (*Dn 4.D. 1.5.1976 T. E. 1975 / 2481, K. 1976 / 1006*) kararında farklı anlayış benimsenmiştir.

Genel anlayış, faizin alacak olarak doğduğu yılın geliri sayılacağı şeklindedir.

d) Faiz Tutarının Belli Olmaması :

Bir borcun verildiği saptanmakla birlikte, karşılığında faiz alınıp alınmadığı ya da ne kadar alındığı bilinemiyorsa, nasıl bir işlem yapılacağı geçmişte vergi idaresi ile mükellefler arasında çeşitli sorunlara yol açmıştır. Ancak, bu davalar sonucu verilen kararlar, daha sonra karşılaşılan benzer olaylarda yapılacak işlemler yönünden yol gösterici olmuştur.

Nitekim, Danıştay'ın (*Dn4D.15.11.1967T.E..1964/4497,K.1967/5395*) kararında büyük miktarda borç paranın menfaatsiz verilemeyeceğini, faiz alınmadığı inanılır belgelerle ispat ve tevsik edilemediğinden mükellefiyet tesisi ve ceza uygulamasının yerinde olduğu sonucuna varmıştır.

Danıştay'ın bu kararı son derece yerinde olup, ekonomik politikaları, para arzının kontrol altında tutulmasını gerektirmekte, bu durum ise

kredi hacmini daraltıp kredi maliyetlerini yükseltmektedir. Diğer taraftan, yaşanan enflasyonlu ortamda paranın değeri her geçen gün biraz daha düşmektedir. Bu nedenle, yalnızca ana paranın varolan değerinin korunması bile borçlu tarafından paranın kullanılması karşılığında bir ödeme yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Borç para verildiği saptandığı halde, alınan faiz tutarı saptanamıyorsa, bu durumda yapılacak işlemler konusunda da Danıştay'ın yol gösterici bazı kararları bulunmaktadır .

Danıştay böyle durumlarda, önceleri kanuni en yüksek faiz miktarının esas alınması gerektiği yönünde kararlar vermiş ancak, daha sonra bu görüşünü (*Dn.7.19.11.1968.T.ve E.1968/1331/1581.K.1968/ 1897 ve Dn.7.D.20.06.1968 T. ve E.1968/163,K.1968/1237*) kararlarla değiştirmiştir. Gerçek faiz tutarının kesin olarak saptanamadığı durumlarda, o bölgede serbest piyasada geçerli olan faiz oranının esas alınarak hesaplanması gerektiği şeklinde kararlar vermiştir.

Diğer taraftan, Danıştay'ın müteaddit kararlarında, alınan borç para miktarının tespit edilemediği durumlarda, verilen borç nedeniyle düzenlenen çek/senet bedelinin Anapara+Faiz tutarı üzerinden düzenlendiğinin kabul edilmesi gerektiği açıklanmıştır. (*Dn.13.D.13.4.1977 T ve K.77/1330,ve Dn.4. D. 26.3.1980 T ve K.80/374*)

e) Aralarında Yakın Akrabalık Bağı veya İş İlişkisi Bulunması Durumunda Ödünç Para Verme İşleri :

Akrabalık, gerçek kişiler (insanlar) arasında kan veya akdi bir bağ dolayısıyla meydana gelen bir yakınlık ilişkisidir.

Kan akrabalığı, kan bağından ileri gelen bir yakınlık ilişkisidir. Diğer bir deyimle kan akrabalığı, bir kimse ile onun kendilerine kan bağı ile bağlı bulunduğu kimseler, örneğin ana ve babası, kardeşleri, ana ve babasının ana – babaları ve bunların çocukları ve onların arasındaki akrabalıktır.

Akdi akrabalık ise, kan bağından doğmayıp bir sözleşmeden ileri gelen akrabalık türüdür. Bu sözleşme ya evlenme ya da evlat edinme anacıyla yapılır. Örneğin karı veya kocadan her birinin kan akrabaları diğerinin aynı derecede akrabası sayılır.

Aralarında yakın akrabalık bağı veya iş ilişkisi bulunması durumunda, faiz alındığı açıkça saptanmadıkça borç verenin ikrazatçı olarak kabulü mümkün değildir. Bu görüş Danıştay'ın bazı kararlarında da benimsenmiştir. *(Dn.7. D. 17.6.1967 T. ve E. 1967 / 864 ,K. !968 / 1063)*

Yakın akrabalar birbirlerine karşılıksız olarak borç para verebilirler. Bu gibi durumlarda faiz gelir elde edildiğinden söz edilemez. Danıştayın bununla ilgili bazı kararları şöyledir. *(Dn.13.D.24.3.1981T.E.19801480, K.1981/558) (Dn.4.D.18.01.1992T.E.1990/1161,K.1992/3922)- (Dn.3.11.1976.T.E.1976 /278, K.1976/2517)*

Yargı kararlarına göre aralarında yakın akrabalık bağı bulunduğu kabul edilen kişiler şunlardır.

Yükümlünün kızının kocasının annesi, yani dünü. *(D.4.D. 18.9.1992 T. E.1990 /1161, K.1992/3922)*

Yükümlünün oğlu. *(D.3.D.25.3.1987.T.E.1986/1875,K.1987/812)*

Yükümlünün eniştesi. *(D.13.D.24.3.1981..E.1980/ 1480,K. 1981/558)*

Yükümlünün babasının kızkardeşinin çocuğu. *(D.4.D.28.6.1987.T. E.1987/3665, K.1987/ 2349)*

Yükümlünün kardeşi. *(D.4.D.25.5.1978.T.E.1978/1004,K.1978/1732) (D.13 D.23.2.1976.T. E.1975/1340, K.1976/571)*

Yükümlünün yeğeni. (Dayı-Yeğen) *(D.4.D.24.3.1977. E.1976/2866,K. 1977/855.)*

Yükümlünün bacanağı. *(D.4.D.3.11.1976.T.E.1976/278.K.1976/2517)*

Yükümlünün Eniştesi ve Eniştesinin oğlu. *(D.13.D.9.3.1976.T E.1975/765.K,1976/ 700.)*

Bunun gibi, iş ilişkisine dayanan büyük miktardaki borç vermelerde de faiz geliri söz konusu değildir. Bu konuda Danıştay da aynı yönde

kararlar vermiştir. (Dn. 4. D. 8.6.1977 T. ve E. 1976 / 3018 , K. 1977 / 1491) Dn.13. D. 13.5.1976 T. ve E. 1975 / 1046 , K. 1976 / 1578)

Aralarında sıkı iş münasebeti bulunan kimseler arasında, aksi somut olarak kanıtlanmadıkça, karşılıksız borç para verilip alındığı kabul edilir ve borç veren kişiler ikrazatçı sayılmazlar. (Danıştay 13 D.10.06.1976 tarih ve E.1975/2608, K,1976/1947 sayılı kararı ile 13.05.1976 tarih ve E.1975/1046,K,1976/1578 sayılı kararı.)

Sosyal dayanışma amacıyla borç vermelerde,aksi somut olarak kanıtlanmadıkça faiz alınmadığı kabul edilir ve borç veren kişilerde ikrazatçı sayılmazlar. (Danıştay 13.D.17.06.1976 tarih ve E.1976/484, K,1976/2061 sayılı kararı, 27.4.1978 tarih ve E,1977/3598, K,1978/1132 sayılı kararı.)

Nitekim, Danıştay verdiği bir kararda“Ortaklık ilişkisine dayanmadığı anlaşılan büyük miktardaki borç verme nedeniyle alındığının kabulü gerekir”şeklinde hüküm vermiştir. (Dn.4.D. 9.3.1977 T. ve E. 1976 / 2718 , K. 1977 / 666)

Aralarında yakın akrabalık ve sıkı iş münasebeti bulunmayan kişiler arasında önemli miktardaki meblağların günün iktisadi muvacehesinde karşılıksız alınıp verilemeyeceği Danıştayın süregelen içtihatlarındandır. (Dn.3 D.24.11.1987 tarih ve E,1986/3612, K,1987/ 2649 sayılı kararı. 25.03.1987 tarih ve E,1986/1875,K,1987/812 sayılı kararı, Danıştay 4.D 15.01.1982 tarih ve E,1980/3363, K,1982/54 sayılı kararı.)

Yüksek kazanç getirme olanağına sahip bulunan tutarların karşılıksız olarak uzun süreli ödünç verilmesi,bugünkü ekonomik koşullar içinde düşünülemez. Bu konu ile ilgili olarak Danıştay’ın (Dn. 4. D. 17.5.1978 T. ve E. !977 / 3017 , K. 1978 / 1943) kararında “ Aralarında yakın akrabalık veya iş ilişkisi bulunmayan kişilerin menfaatsiz borç alışverişi düşünülemez” denilmiştir.

Borç veren ve alan kişiler, ifadelerinde faiz alınmadığını beyan etseler bile, aralarında yakın akrabalık ve ticari ilişki bulunmadığı sürece, önemli miktarlardaki paraları menfaatsiz borç olarak veremezler .

(*Dn. 4. D. 15.1.1982 T. ve E. 1980 / 3363 ,K. 1982 / 54*

Dn. 4. D. 24.3.1977 T. ve E. 1976 / 2866 ,K. 1977 / 855

Dn. 4. D. 25.5.1978 T. ve E. 1978 / 1004 ,K. 1978 / 1732

Dn. 4.D. 11.12.1975 T. ve E. 1975 / 1186 ,K. 1975 / 3339

Dn .13. D. 23.2.1976 T. ve E. 1975 / 1340 ,K. 1976 / 571

Dn. 13. D. 30.4.1976 T. ve E. 1975 / 1239 ,K. 1976 / 1452

Dn. 13. D. 22.1.1976 T. ve E. 1975 / 1121 ,K. 1976 / 150

Dn . 4. D. 24.3.1997 T. ve E. 1976 / 2866 ,K. 1977 / 855)

Borç para verenin sosyal durumu ve önemli bir kamu görevinde olması,bu sonucu değiştirmez. (*Dn. 3. D. 24.11.1987 T. ve E. 1986 / 2072 ,K. 1987 / 2645)*

Kişisel veya parasal çıkar yerine sosyal dayanışma gereği borç para verildiğinin kabul edilebilmesi, borç para veren kişinin kendisinin veya ailesinin ekonomik yönden güçlü olduğunun ve her türlü geçim sıkıntısının uzak bulunduğu kanıtlanmasına bağlıdır. Burada, kişisel veya parasal çıkarın değil sosyal dayanışmanın varlığı anlaşıldığı takdirde faiz alındığı kabul edilemez. (*Dn 13.D.27.4.1978 T.ve E. 1977 / 3598, K. 1978 / 1132)*

F-Ödünç Para Verme işleri (İkrazatçılık) İle İlgili Bazı Önemli Danıştay Kararlarının Özetleri;

- İpotek tesisi suretiyle borç para verilmesinin,daire alımına yönelik olduğunun anlaşılması halinde, ikrazatçılık nedeniyle tarhiyat yapılamaz. (*Dn.4.D.14.1.1980 Tarih ve E.1979 /3942,K.1980/74)*

- Özel okul işleten işletmenin,uğraş alanı ile hiç ilgisi olmayan pamuk ipliğini 700.000 liraya alıp bir hafta sonra yine aynı firmaya 250.000

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

lira düşük bedelle satması halinde,ortada gizlenmek istenen bir ikrazatçılık faaliyetinin bulunduğu kabul edilir. (Dn.13.D.20.1.1980 Tarih ve E.1979/169, K.1981 / 32)

-Alacaklı faiz geliri elde etmediğini,borçlu ödediğini ifade ediyor ise bu durumda borçlunun ödediğini belirttiği faiz miktarı(Borçlu ile alacaklı arasında gerçeğe aykırı bildirim nedeniyle olabilecek bir düşmanlık ve taraflar arasında muvazaa yoksa) esas alınır. (Dn.4.D.E.64/582.K.66/6090. 27.12.1966.)

-Tarafların her ikisi de faizi inkar ediyor ise Danıştay içtihatlarından hareketle sonuca gidilebilir.Danıştay bu konudaki yerleşmiş içtihatlarında ödünç paranın yardım maksadıyla faizsiz verildiği ancak mutad olmayan ve miktarı düşük ödünç para verme işlemlerin de kabul edilebilir.Bunun dışında yakın akrabalık bağı ve ticari münasebet bulunmayan şahısların menfaat gözetmeksizin yüksek miktardaki paraları ödünç vermesi mümkün değildir. (Dn.4.D.E.964/4497,K.1967/5395 T.1967;)

Bu durumda faiz miktarının hesaplanmasında izlenmesi gereken yol yine Danıştayın içtihat haline gelmiş kararlarında faiz oranlarının tespitinde borçlunun tabi olduğu şartların,günün ekonomik koşullarının,o mahaldeki faiz oranlarının, kredi piyasasındaki mevcut talebin göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir. (Dn.7.D.968/1331-1581 K.1968 /1897)

- Kefaletten dolayı yapılan ödemelerin garantisi olarak düzenlenen bonolar,ikrazatçılık yapıldığının kesin delili olarak kabul edilemez. (Dn.4.D.17.2.1982 Tarih ve E.1981/679 ,K.1982 / 141)

- Borç para verme işlemlerinde faizin peşin olarak alındığı komisyonların ve Danıştay'ın görüşü olduğundan,alacağın değil faizin tahsil edildiği yıl için tarhiyat yapılması gerekir. (Dn.4.D.20.3.1980 T. E. 1979 / 2200 , K. 1980 7 974)

- Ticari faaliyetten doğan ilişki sonucu borcun ödenmediği izlenimi bulunan olayda,gerekli araştırma yapılmadan borçlu durumundaki kişinin beyanı esas alınarak alacaklının faiz karşılığı borç verdiği kabul edilemez. (Dn.13. D. 8.2.1979 Tarih ve E. 1979 / 898 ,K. 1979 / 2029)

- Üretici ve manavlara avans olarak verilen paraları sadece nakit olarak ödeyen birkaç kişinin faiz ödedikleri yolundaki beyanları,yükümlünün ikrazatçı sayılmasına yeter neden olamaz. (Dn.13. D. 20.9. 1976 Tarih ve E. 1974 / 3108 ,K. 1976 / 2415)

- Borcun yardım maksadıyla ve faizsiz verildiği iddiası ancak mutad olmayan ve miktarı düşük borç verme işlemlerinde söz konusu olabilir. (Dn.4.D.E.62/1489 K.66/3827 t.17.10.1966)

Dn.4.D.E.64/3149 K.66/396 t.5.2.1966

Dn.4.D.E.65/5916 K.66/3802 t. 15.10.1966 GV 104 Tebliğ)

- Miktarı yüksek borçlarda bu iddianın kabul edilebilmesi için borç alanın borcu verenin yakın bir akrabası olması (Dn.4.D.E.66/2871 K.66/3636 t.29.9.1966) veya borcun yapılmış bir alışverişin artığı olması (Dn.4.D.E.65/5985 K.66/3727 t.30.9.1966) gerekir. Ancak bu durumun kabul edilebilmesi için tevsik edilmesi şarttır. Örneğin ipotek tesisinin cari hesap alacağına karşılık olması durumunda mükellef bu durumu defter ve belgeleriyle tevsik etmek mecburiyetindedir. Keza ipotek tesisin gayrimenkul satışından kaynaklandığının iddia edilmesinde de, böyle bir satışın varolduğunun, satış miktarının ve ipotek tesis ettirilen tutarın satıştan kaynaklanan borç artığına tekabül ettiğinin tevsik edilmesi zorunludur. Taşınmaz satış vaadi sözleşmelerinde de vade sonunda sözleşmeye konu edilen gayrimenkulün satış işleminin gerçekleştiğinin mükellef tarafından belgelenmesinde zaruret vardır.

Yukarıda belirtilen hususların yükümlüler tarafından belgelenememesi ve amaçlanan hukuki işlemlerle sonuçlanmaması durumunda, verilen ifadeler aksi yönde olsa da, yapılan muamelelerin faiz karşılığı ödünç para verme olayından kaynaklanmış olduğu ve verilen ifadelerin bu durumu kamufle etme amacına yönelik olduğu düşünülmelidir.

- Banka, icra dairesi,ipotek kayıtları ve tanık ifadeleriyle borç para verdiği sabit olan şahsın ikrazatçı olarak kabulü zorunludur. (**Dn. 13. D. 17.12.1974 Tarih ve E. 1973 / 444 , K. 1974 7 4681)**

- Aralarında akrabalık ve çıraklık ilişkisi bulunan borç alanla veren arasında,borç için senet alınması veya ipotek tesisi yoluna gidilmediğinden faizden söz edilemez. (**Dn.13. D.27.10. 1975.T. E. 1974 / 364 , K. 1975 / 1643)**

- Kat almak amacı ile verildiği anlaşılan paradan dolayı faiz alındığı gerekçesiyle yapılan tarhiyat yersizdir. (**Dn.13. D. 27.10.1975.T. E. 1974 / 359 , K. 1975 / 3134)**

- Fındık üreticilerine avans adı ile verilen borç karşılığında,faiz aldığı saptanan yükümlü adına ikrazatçı olarak tarhiyat yapılabilir. (**Dn !3. D. 15.10.1975 Tarih ve E. 1974 / 149)**

- Olayın cereyan tarzı borç paranın adına ipotek tesis olunan tarafından verilmediğini doğrulamakta ise,sadece ipotek kaydı tarhiyata esas alınamaz. (**Dn.13.D.8.10.1974 Tarih ve E.1973 / 1492 , K. 1974 / 3598**)

- Üreticilere verilen borç para karşılığında,faiz alınıp alınmadığı araştırılmadan, re'sen takdir yoluyla matrah takdiri hatalıdır. (**Dn.13.D. 22.12.1976 Tarih ve E. 1976 / 906 , K. 1976 / 3635)**

- İştirak konusu senetlerin borç verilen paralar karşılığında alındığı saptandığından, yükümlü adına ikrazatçı olarak tarhiyat yapılması yerindedir. (**Dn.13.D. 29.11.1974 Tarih ve E.1973 /597, K.1974 / 4421)**

- Borç alan kişilerin borç para aldıklarına ilişkin ifadeleri,borç para veren kişinin ikrazatçılık yaptığının kanıtı olarak kabul edilir. (**Dn 3. D. 24.11.1987 Tarih ve E. 1986 / 3578 , K. 1987 / 2648)**

- İş ortaklığından dolayı şirketin zarar görmemesi için ipotek karşılığında kontur garanti olarak verilen borç para dolayısıyla faiz alındığı kabul edilemez. (Dn.13.D.10.6.1976 Tarih ve E.1975 7 2603, K. 1976 / 1947)

- İşveren ve işçi arasındaki borç verme işleminden yarar sağlandığı kabul edilemez. (Dn. 4. D. 20.9.1976 Tarih ve E. 1976 / 10 , k. 1976 / 1953)

- Bacanağa senet ve ipotek söz konusu olmaksızın verilen borç para karşılığında faiz alınmadığı kabul edilemez. (Dn. 4. D. 3.11.1976 T.E. 1976 / 278 , K. 1976 7 2517)

- Bir kuruluşa verilen borç paranın o kuruluştan geri alınmayarak yıllarca kullanılmasına izin verilmesi ikrazatçılıktır. (Dn.13.D. 17.1.1977.T.E. 1976 / 1675 , K. 1977 / 38)

- Gayrimenkul alımı için verilmediği anlaşılan paranın faiz karşılığı borç olarak verildiğini kabul etmek gerekir. (Dn.13. D. 8.3.1977.T.E.1976 / 3170 , K. 1977 / 717)

- Vade uzatıldığı halde borç ödenmemiş ipotekli gayrimenkul satılmış ise,uzatmanın bitim tarihi ile gayrimenkulun satıldığı tarih arasında faiz alındığının kabulü gerekir. (Dn.13.D 15.3.1976.T.E.1973/1231, K. 1976 / 781)

- Senet kırdırmak suretiyle borç vermelerde, banka ve acyo (Bankalarca yapılan işlemler üzerinden alınan faiz,komisyon gibi ücret; ticari senedin üzeründe yazılı değerle,kırdırıldıktan sonraki değeri arasındaki fark) giderleri düşüldükten sonra kalan kısma faiz oranı uygulanmalıdır. (Dn. 4. D. 6.10.1976 Tarih ve E. 1975 / 2154 , K. 1976 / 2171)

- Bir kişiye bir defa faiz karşılığı borç para verilmiş olması,bu işin devamlı olarak yapıldığını göstermeyeceğinden bahisle,borç veren ikrazatçı sayılmaz. (Dn.7.D.30.11.1993 T.ve E.1990/6604, K.1993/5241)

- Borçlunun taşınmazına konulan ipoteğin, herhangi bir menfaat karşılığında borç para vermek suretiyle değil, salt borçlunun karşı karşıya bulunduğu zorluklar nedeniyle ve borçlunun sahip olduğu kıymetleri korumaya yönelik olarak konulduğu sonucuna varılması halinde, bir menfaat teminine yani, faiz geliri elde edildiğine hükmedilemez. (Dn.4.D.27.10.1994 T.ve E.1993/5170.K.1994/5068)

IV- TEFECİLİK :

1- Tanımı :

Tefecilik (kısaca)Ödünç para verme işlemlerinin yasal olmayan yollardan kayıt dışı olarak yapılması şeklinde tanımlanabilir.

90 sayılı KHK'nin 9.maddesinde; “Bu Kanun Hükmünde Kararname uyarınca ikrazatçılık yapmak üzere izin alınmadan faiz veya her ne ad altında olursa olsun, bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle ödünç para verme işlemlerinin yapılması veya bu işlerin meslek ittihaz edilmesi ve Kanun Hükmünde Kararname uyarınca alınan ikrazatçılık izni iptal edildiği halde ödünç para verme işlerine devam edilmesi, tefecilik sayılır.”denilmek suretiyle tefeciliğin geniş bir tanımı yapılmıştır.

Tefecilik piyasası, banka sisteminin bir alternatifi ve önemli bir rakibi olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.Yasal kredi sistemi talepleri karşılamakta yetersiz kaldığı sürece de olmaya devam edecektir.

Tefeci, ödünç verdiği paralar için değişik güvenceler istemekten çekinmemektedir.Bu güvencelerden en çok rastlanılanları gayrimenkul ipoteği ile banka teminat mektubudur. Borçlunun faizi de içeren borcu tutarında verilen ipotek ve banka teminatları borç ödemelerinde meydana gelecek herhangi bir gecikmede tefeciler tarafından paraya çevrilmektedir.

Sık rastlanan başka bir güvence de, özellikle taahhüt işlerinde ortaya çıkmaktadır. Tefeciden borç para alan müteahhit, borcu karşılığında,

ileride alacağı Hakedişler için tefeciye temlikname vermektedir. Borcun zamanında ödenmemesi durumunda tefeci tarafından tahsil edilmektedir.

Tefeciler bazen hiçbir belge ve güvence istemeden de borç para verdikleri görülmektedir. Bu paraların tahsil edilememesi durumunda yer altı dünyasının tahsilatlara yardımcı olduğu görüşü yaygındır.

Piyasanın kısıtlı olanakları, ticaret hacminin daralması, üretimin azalması ve sosyal güvencenin olmaması,bürokrasinin çokluğu nedeniyle talepler karşılanamamakta,bu durumda vatandaş ister istemez tefeci piyasasına yönelmektedir.

Tefecilik,Ülkemizde tefecilik kayıt dışı ekonomi içinde yeralan bir sektördür.

2-Tefecilik Faaliyeti İle Uğraşanların Tespiti :

Tefecilik faaliyetinin kayıt dışı yapılması bu işle uğraşanların tespitini güçleştirmektedir. Ancak tefecilik faaliyeti ile uğraşanlar genellikle borçluların ihbarı ile tespit edilmektedir.Ayrıca tefecilerin ödünç verdikleri paraları güvence altına almak amacı ile yaptıkları teminat işlemleri ile de bu işle uğraşanlar tespit edilebilmektedir.

Tefeciler ödünç olarak verdikleri paralar karşılığında borçludan aşağıda sayılan teminatları almaktadırlar.

- Gayrimenkuller üzerinde ipotek oluşturmak,
- Taşınmaz satış vaadi sözleşmesi düzenlemek,
- Borçlunun veya bir yakınının maliki bulunduğu gayrimenkul üzerine doğrudan haciz tatbik ettirmek,
- Borçludan borç senedi veya vadeli çek almak.

Tefecilerin alacağını güvence altına almak amacıyla borçludan aldıkları teminatlardan birisi,borçlunun veya bir yakınının maliki bulunduğu gayrimenkul üzerine kendi lehlerine ipotek tesis ettirmektir. Tapu Müdürlükleri belli miktarların üzerinde olan ve karz akdinden kaynaklanan ipotek işlemlerini vergi dairesine bildirmek zorundadır.

Tapu Müdürlüklerinden gelen bilgiler sonunda tefecilik faaliyeti ile uğraşanların tespit edilmesi kolaylaşmaktadır. Ancak tefeciler Tapu müdürlüklerine yanlış adres vererek hem alacaklarını güvence altına almakta hem de yaptıkları ikraz işlemini gizlemeye çalışmaktadırlar.

3-Tefecilik Faaliyetinin Vergilendirilmesi:

Ödünç para verme işlemlerinin yasal olmayan yollardan kayıt dışı yapılması tefecilik olarak tanımlanmıştır.

213 sayılı VUK’ nun “Vergi Ehliyeti” başlıklı 9. maddesinde, “Mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için kanuni ehliyet şart değildir. Vergiyi doğuran olayın kanunlarla yasak edilmiş bulunması mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırmaz .”denilmektedir.

Buna göre, kanunlarla yasaklanmış tefecilik faaliyetinden elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesi gerekmektedir. Tefecilik faaliyetinden elde edilen faiz gelirleri; ödünç para verme işlemleri mutad meslek halinde yapılırsa ticari kazanç olarak, mutad hale getirilmemiş ise menkul sermaye iradı olarak vergilendirilir. Ayrıca, mutad meslek halinde faaliyetinde bulunanlar Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine de tabidirler.

Ödünç para verme işlemleri devamlı ve mutad meslek halinde yapılırsa ticari kazanç olarak,

Ödünç para verme işlemleri mutad hale getirilmemiş ise menkul sermaye iradı olarak vergilendirilir.

Tefecilik faaliyetlerinde vergiyi doğuran olayın vuku bulduğu tarih ikrazatçılıkta olduğu gibi ikraz işleminin yapıldığı anda doğmaktadır.

Tefecilik faaliyetinin devamlı ve mutad meslek haline getirilmesi halinde tefeciler ayrıca BSMV ‘ne tabi olacaklardır.

4-Tefecilere Uygulanacak Cezai Müeyyideler :

Tefecilik, ülkemizde kayıt dışı ekonomi içinde yer almaktadır. Tefecilik faaliyetinde bulunanların tespitinin güç olması bu sektörün kayıt altına

alınmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, tefecilik yaptığı tespit edilenlere uygulanan cezai müeyyideler özellikle para cezası güncelliğini kaybettiğinden yaptırım gücü bulunmamaktadır.

90 sayılı KHK'ye göre, tefecilik faaliyeti ile uğraşanlar 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile birlikte 50 bin liradan az olmamak üzere, sağladıkları menfaatin 5 katı ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Ayrıca, bu suçların tekrarı halinde cezalar 3 katına çıkarılarak uygulanır.

V- FAİZ GELİRİNİN BEYAN EDİLMEMESİ DURUMUNDA YAPILACAK İŞLEMLER :

Yukarıdaki bölümlerde açıklandığı üzere, şahsın faiz geliri elde etmiş olduğu tespit edildiğinde faiz geliri elde eden şahsın bu geliri vergi dairesine bildirilmediği ve beyanname vermediği belirlenirse kazancın menkul sermaye iradı olması durumunda VUK'nun 30/1 . maddesi uyarınca, kazancın ticari kazanç olması durumunda VUK'nun 30/1 ve 30/3. maddeleri uyarınca re'sen matrah takdir işlemi yapılacak ve mükellefiyet tesis ettirilecektir.

Faiz geliri elde eden kişinin gerçek usulde ticari , zirai veya serbest meslek faaliyeti var ise ve elde etmiş olduğu faiz gelirini beyannamesine dahil etmemiş ise mükellefin dönem matrahı VUK'nun 30/2 ve 30/4. maddeleri uyarınca re'sen takdir edilebilecektir. Zira VUK' nun 208 maddesinde “Bu kanuna göre defter tutmaya mecbur olan gerçek kişiler Gelir Vergisine tabi menkul ve gayrimenkul sermayelerle bunlardan elde edilen iratları ve bunlara mütealik giderleri defteri kebir veya işletme hesabına veya serbest meslek erbabı kazanç defterinin ayrı bir sayfasına veya ayrı bir deftere veyahut bir cetvele ayrı ayrı kaydetmeye mecburdurlar.” denilmektedir.

Re'sen takdir işlemi sonucunda bulunacak matrah farkları üzerinden tarh edilecek vergilere, VUK'nun 341 ve 344 maddelerinde yazılı cezalar uygulanır.

B- POS CİHAZININ AMAÇ DIŞI KULLANIMI YOLUYLA ÖDÜNÇ PARA VERME (TEFECİLİK) FAALİYETİNDE İZLENEN YÖNTEMLERE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE VERGİLENDİRİLMESİ:

1-Tefecilik Faaliyetinde POS Cihazlarının Kullanılma Nedenleri:

Tefecilik faaliyetiyle uğraşan kişiler, parayı borç olarak vermeden önce borç paraların geri dönüşümünü güvence altına almak isterler. Geçmiş yıllarda borç para veren kişiler, verdikleri borç para tutarı + faiz bedelini aşan tutar içeren senetler almak, taşınmaz mallar üzerine ipotekler uygulamak suretiyle borç para vermekteydiler. Bu yöntem günümüzde de kullanılmaktadır. Ancak bu işi meslek olarak yapanlar artık, herhangi bir ticari faaliyette bulunacağını belirterek mükellefiyet tesis ettirmekte, akabinde bankalardan alınan POS cihazı kullanılmak suretiyle rahatlıkla borç para verebilmektedirler.

Rahatlıkla anlaşılması için, konuyu biraz daha ayrıntılı açıklamak gerekirse; borç para alma talebinde bulunan kişi veya kişiler ticari bir alış veriş yapılmış gibi kredi kartı ile işlem yapmakta, bu yolla POS cihazı sahibinden borç para almaktadırlar. Borç para veren POS cihazı sahipler ise cihazın ait olduğu bankadan yapılan işlem tutarını (komisyon düşüldükten sonra) tahsil etmekte, bu şekilde verdiği borç parayı güvence altına almış bulunmaktadırlar. Bu işlemlerde POS cihazı bir nevi alacağın güvence altına alınmasını sağlayan bir gereç olduğundan, genelde bu yol tercih edilmektedir.

Diğer bir uygulama ise, kart sahibinin borcu internet bankacılığı veya bankamatikler aracılığıyla ödenmekte, aynı kredi kartı ile alışveriŐ yapılmış gibi işlem yapılmakta, işlem bedeli taksitlendirilmektedir.

2-Tefecilik Faaliyetinde Altın Ticaretinin Kullanılmasının Nedenleri:

Ülkemizde altın ticareti genelde kuyumcular tarafından yürütölmektedir. Kuyumculuk faaliyeti yürüten mükellefler çeyrek, yarım, tam altın, lira altın, bilezik, yüzük, çeşitli takı vb. emtiaların

satışı yapmaktadırlar. Has altın (külçe altın) satışını ise daha çok büyük işletmeler yapmaktadırlar.

Altın alışı ise altın üretimi ve işleme faaliyeti yapan firmalarla, ziynet eşyasını paraya çevirmek isteyen tüketicilerden yapılmaktadır. Mükellefler, altın üretimi ve işleme faaliyeti yapan firmalardan yapılan alımları bu firmaların düzenlediği faturalarla, zati eşyalarını satan kimselerden yaptıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya alımlarını ise gider makbuzu pusulası tanzim ederek belgelendirmektedirler.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4-g maddesi gereğince külçe altın teslimleri katma değer vergisinden müstesnadır.

Aynı kanunun 23/e maddesine göre ise altından mamul veya altın ihtiva eden ziynet eşyalarının teslimi özel matrah şekline tâbidir. Bahse konu hükme göre altından mamul veya altın ihtiva eden ziynet eşyaları ile sikke altınların teslim ve ithalinde matrah, külçe altın bedeli düşüldükten sonra kalan miktardır. Zira külçe altın teslimleri, aynı kanunun 17/4-g maddesi uyarınca KDV'den istisna edilmiş olup bu istisna hükmünün uygulanabilmesi için altın ihtiva eden mal teslimlerinde teslim bedelinin oluşumunda rol oynayan külçe altın tutarının o malın bedelinden indirilmesi ve bedelin külçe dışındaki kısmı (işçilik+kâr) üzerinden KDV hesaplanması gerekmektedir.

Konu ile ilgili olarak 9 no.lu KDV Genel Tebliği'nde şu açıklamalara yer verilmiştir:

“2- 3099 Sayılı Kanunun 2. maddesi ile, Katma Değer Vergisi Kanununun 23. maddesine (e) ve (f) fıkraları eklenmiştir.

Bilindiği gibi, Katma Değer Vergisi Kanununun 17. maddesinin 4. fıkrasının (g) bendi gereğince külçe altın teslimleri dahilinde ve ithalde katma değer vergisinden istisna edilmiştir. Ancak, altından mamul veya altın ihtiva eden ziynet eşyaları ile sikke altınların teslim ve ithali katma değer vergisine tabi bulunmaktadır. Söz konusu mamullerin teslim ve ithali katma değer vergisine tabi bulunmaktadır. Söz konusu

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

mamullerin teslim ve ithalinde matrah ise, 3065 Sayılı Kanununun 23. maddesine eklenen (e) fıkrası hükmü gereğince, külçe altın bedeli düşüldükten sonra kalan miktardır.

1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 3098 Sayılı Kanunla değişik 4. maddesinin (g) fıkrasına göre, milli para ile altın ve yabancı paralar arasındaki muadeleti, Hükümetçe belirlenecek esaslar dairesinde tayin etmek yetkisi Merkez Bankasına verilmiştir.

İthalat veya dahilden satın alma yoluyla temin edilen külçe altından bizzat imal edilen veya fason olarak imal ettirilen veya teslim edildiği şekilde satın alınan ziynet eşyası ile sikke altınların tesliminde satış bedelinden teslim konusu mamulün bünyesinde yer alan külçe altının teslimi yapıldığı gündeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından külçe altın için belirlenen fiyat esas alınmak ve satılan mamulün ayarı gözönünde tutulmak suretiyle tespit edilen ve külçe altına isabet eden has bedel düşüldükten sonra kalan miktar katma değer vergisinin matrahı olacaktır.

Diğer taraftan, külçe altından (hurda altın dahil) altın mamulü veya altın ihtiva eden eşya imalatı ile uğraşanların yaptıkları işler karşılığında aldıkları ücretler üzerinden ayrıca katma değer vergisini hesaplayacakları tabiidir.”

Yukarıda açıklandığı üzere altın satışlarının özel matrah şekline tâbi olması ve külçe (has) altın satışlarının katma değer vergisinden istisna edilmesi nedeniyle, bazı mükellefler tarafından kredi kartı ile faiz ve komisyon karşılığı ödünç para verme işlerinin kamufle edilmesinde, işçiliği olmayan veya az olan altın satışı ile külçe (has) altın satışı yapılan iş kolları özellikle tercih edilmektedir.

Ayrıca, zati eşyasını satan kimselerden alınan altın ve mücevher gibi eşyalar için gider pusulası düzenlenmesi de bu işleyişi kolaylaştırmaktadır. Kuyumcular, gider pusulalarını kendileri bastırdıkları ve düzenledikleri için fiktif altın alışlarını bu belgeleri kullanarak belgelendirebilmektedirler.

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

Görüleceği üzere, altının KDV'den istisna olması, işçilik ücreti nedeniyle yüklenen KDV'nin küçük boyutlarda maliyet teşkil etmesi ve kuyumcuların kendi bastırılmış oldukları gider pusulası vasıtasıyla kolayca mal alışlarını belgelendirme imkanının olması, bu sektörde POS cihazları yoluyla tefecilik işinin rahatça yapılmasına imkan vermektedir. Nakit temin etme amacıyla yapılan kredi kartı işlemlerinin akabinde fiktif olarak yapılan altın çıkışları (düzenlenen altın satış faturası veya ödeme kaydedici cihaz fişi) sonucunda emtia dengesi, hayali veya gerçek isimlere gider pusulası düzenlenmek suretiyle sağlanabilmektedir.

3- Tefecilik Faaliyetinde Kontör Ticaretinin Kullanılmasının

Nedenleri :

Kontör ticareti genelde GSM şirketlerinin bayileri veya bayilerle ticari ilişki içerisinde bulunan mükellef şahıs veya şirketler tarafından yürütülmektedir. Kontör satışları hazır kart şeklinde veya sistemden kontör yükleme şeklinde yapılmaktadır. Hazır kartlar, satışını yapan mükellef şirket veya şahıslara fatura mukabilinde gönderilmekte, mükellef şahıs veya şirketlerce tüketicilere yapılan satışlar ayrıca belgelendirilmektedir. Sistemden kontör yükleme işleminde; kontör satıcısı mükelleflerde bulunan cihazlara GSM şirketleri tarafından özel yazılım içeren sistem kurulmakta, sistem üzerinden kontör yüklendiğinde kontur bedeli GSM şirketi hesaplarına geçmekte, ay sonlarında sistem üzerinden yapılan satışlar mükellefler adına fatura edilmekte, nihai tüketicilere bu şekilde kontör satan mükelleflerin satışlarına göre elde ettikleri prim, düzenledikleri prim faturaları karşılığında hesaplarına geçmektedir.

3065 sayılı KDV Kanunu'nun 23 maddesinde "Özel Matrah Şekilleri" düzenlenmiş, 85 sayılı KDV Genel Tebliği'nin "C. Özel Matrah Şekli Uygulaması" başlığı altında ; "Katma Değer Vergisi Kanununun 23.maddesinin (f) bendi hükmünün Maliye Bakanlığı'na verdiği yetkiye dayanarak, GSM operatör şirketleri tarafından sunulan cep telefonu konuşma hizmetlerinden faydalanmak üzere çıkarılan ön

ödemeli hazır kartlar da dahil olmak üzere bütün telefon kartı ve jeton satışlarının özel matrah şekline göre vergilendirilmesi uygun görülmüştür. Buna göre, perakendeci bayiler tarafından yapılan telefon kartı ve jeton satışlarına ait katma değer vergisinin bayi karına isabet eden katma değer vergisini de ihtiva edecek şekilde perakendeci bayilere telefon kartı ve jeton teslimi yapan kuruluşlar tarafından beyan edilmesi gerekmektedir.

Bu durumda bayiler belirtilen kapsamdaki telefon kartı ve jeton satışları için ayrıca vergi hesaplamayacaklardır.

Öte yandan telefon kartı ve jeton satışları dahil bütün işlemleri özel matrah şekline göre vergilendirilenlerin KDV mükellefiyeti tesis ettirmelerine gerek bulunmamaktadır.” şeklinde düzenleme yapılmış, bu düzenlemeyle perakende kontur satıcıları özel matrah kapsamına dahil edilmiştir.

4-Sistemin İşleyişi:

Ülkemiz genelinde dağıtımı yapılan gazeteler ile yayın yapan TV kanallarında, has altın ticareti veya kuyumculuk-sarraflık faaliyeti için mükellefiyet tesis ettiren bazı şahısların, söz konusu iş yeri ve işletmelerini amaç dışı kullandıkları, mükellefiyet tesisinde beyan ettikleri faaliyetleri yaparken, işyeri ve işletmelerinde bulunan POS cihazlarını amaçları dışında kullandıkları, işyerlerinde bulunan POS cihazını kullanarak kredi kartları ile satış yapılmış gibi işlem yaptıkları, işlemde gösterilen satış bedelinden daha az tutarı kart sahibine ödedikleri, kredi kartı sahiplerinin bu işlem karşılığında aldıkları paraları bankalara bazen taksitler halinde geri ödedikleri, mükellefler tarafından POS cihazının kayıtlı olduğu bankadan tahsil edilen tutar ile kredi kartı sahibine ödenen tutar arasındaki farktan oluşan gelirlerinin vergilendirilmediği yönündeki haberler sıkça yer almaktadır.

Yapılan araştırmalardan, sistemin genel itibarıyla aşağıdaki şekillerde işlediği anlaşılmaktadır:

- Kredi kartı sahibinin kart borcunu ödemek: Bir müşteri sarrafa, kuyumcuya veya kontörcüye gelerek, asıl amacının kredi kartı borcunun ötelenmesi olduğunu, altın veya kontör almak amacının olmadığını söylemekte, sarraf, kuyumcu veya kontörcü de müşteriye kredi kartı borcunu ödeyeceğini, ancak kendisinin bu hizmeti karşılığında ortalama % 5 (ortalama % 2 bankanın, % 3 de kendi komisyonu) komisyon alacağını belirterek kişinin kredi kartı borcunu ödemektedirler. Ancak bu işlem sonucunda kart sahibi yalnızca geçici olarak örneğin 1 ay rahatlamakta, diğer ay borcu katlanarak gelmektedir. Bunun üzerine yine kuyumcuya veya kontörcüye gelen kart sahibi aynı işlemi aynı komisyonlarla tekrar yapmakta ve bu işlemler sürekli devam etmekte, kuyumcu veya kontörcü para kazanmakta, kart sahibinin ise borcu katlanmaktadır.

Kuyumcu veya kontörcü, POS cihazı ile yapılmış işlemler için herhangi bir altın veya kontör satışı olmamasına rağmen altın veya kontör satış faturası veya ödeme kaydedici cihaz fişi düzenlemekte, emtia dengesini sağlamak için de aynı sektörde faaliyet gösterenlerden sahte alış belgesi temin etmekte veya daha kolay bir yolu kullanarak gerçek bir alım olmamasına rağmen zati eşyasını satan bir kişi varmış gibi gider pusulası düzenlemektedir. Böylece emtia dengesini kayıtları üzerinde sağlamaya çalışmaktadır.

- Kredi kartı sahibine nakit para vermek: Müşteri kuyumcuya veya kontörcüye gelerek, ne kadar paraya ihtiyacı olduğunu söylemekte, daha sonra kuyumcu veya kontörcü ile komisyon oranında anlaşmakta (ortalama % 3 ila %5 arası), anlaşma sağlandıktan sonra komisyon miktarı ve ihtiyaç olunan paranın toplamı kadar POS cihazından kredi kartı işlemi yapılmakta, müşteriye de istediği para verilmektedir.

- Kredi kartı sahibinin kart borcunu taksitlendirmek: Müşteri kuyumcuya veya kontörcüye gelerek kredi kartı borcunu taksitlendirmek istediğini söylemekte, kuyumcu veya kontörcü ile komisyon oranında anlaşmakta (Ortalama %10 ile %20 arasında), kuyumcu veya kontörcü kredi kartı borcunu bankaya ödemekte,

sonra taksitle altın veya kontör satıyormuş gibi, komisyon tutarı da dahil edilerek POS cihazından kredi kartı işlemi yapmaktadır.

Konuyla İlgili Yasal Düzenlemeler:

1- Ödünç Para Verme (İkrazatçılık/Tefecilik) İşleri İle İlgili Yasal Düzenlemeler:

a- İkrazatçılık:

Ödünç para vermek, Borçlar Kanunu'nun 306. maddesi gereğince karz akti şeklinde gerçekleşmektedir (01.07.2012'de yürürlüğe girecek olan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 386. maddesinde "tüketim ödünç sözleşmesi" olarak adlandırılmaktadır.). İkrazat, ödünç para verme anlamına gelir. İkrazatçılık, ödünç para vermenin mutad meslek haline getirilmesine denir.

İkrazatçılık, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmiştir. İkrazatçıların izin, faaliyet ve çalışma usul ve esasları ise 21.12.1994 tarihli ve 22148 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "İkrazatçılık Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik" ile düzenlenmiştir.

İkrazatçı, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 3/a maddesinde tanımlanmıştır. Bahse konu hükümde, "Bu Kanun Hükmünde Kararnamede geçen;

a) *İkrazatçı*: Devamlı ve mutad meslek halinde, faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle, ödünç para verme işleriyle uğraşan veya ödünç para verme işlerine aracılık eden ve kendilerine faaliyet izni verilen gerçek kişileri, , ifade eder." açıklamalarına yer verilmiştir.

Kişi veya kurumlar arasında, kayıt dışı bir şekilde ödünç para alıp verme işlemleri genellikle, ekonomik kriz dönemlerine paralel olarak farklı seyirler izlemiştir. Ödünç para alıp verme işlemleri, büyük oranda resmi kayıtlara girmeksizin yapıldığı için bu işleri süreklilik

arz edecek şekilde yapanlar tefeci olarak adlandırılmaktadırlar. Ancak, bu işi yapanların tespitinde pek çok güçlükler bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, kredi piyasasında kişi veya kurumların kredi talepleri genellikle bankalardan veya yasal çerçevede faaliyet gösteren diğer kurumlardan karşılanmakla birlikte, ekonomik kriz dönemlerinde, bankaların kredi verme işlemlerinde faiz oranlarını yükseltmeleri, tüm taleplere olumlu yanıt verememeleri ve uygulanması uzun süren bir takım bürokratik isteklerde bulunmaları sebepleriyle, kredi talep edenleri bu taleplerine çok daha kısa sürede ve olumlu cevap alabildikleri tefecilik piyasasına itmektedirler.

Her ne kadar tefecilik piyasası, çok kısa sürelerde kredi ihtiyaçları için olumlu cevap vererek cazip görülmekte ise de, sonuçta borç alanların bir takım nedenlerle mağdur olmalarına sebep olmakta ve toplumsal bazı sorunları da beraberinde getirmektedir (Borç alanların zor durumda bulunmaları ve acil olarak para taleplerinin karşılanması amacıyla çok yüksek ve hatta ödenmesi imkansız faiz oranlarını kabul etmeleri, açık senet veya çek imzalamaları v.s.). Diğer taraftan tefecilik sektöründe tamamen kayıt dışı bir şekilde elde edilen rant gelirleri, bu sektörü cazip hale getirmekte ve dolayısıyla bu işi yapanların çoğalmasına ve hatta daha organize bir şekilde faaliyetlerini sürdürmelerine olanak sağlamaktadır.

Bu nedenlerle, tamamen kayıt dışı bir şekilde elde edilen ve ülke ekonomisinde önemli bir yer tutan bu gelirlerin kayıt altına alınabilmesi ve yasal bir zemine oturtulabilmesi bakımından; ödünç para verme işleri ile ilgili olarak, 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunu yürürlüğe konulmuş ve bu kanun, 90 Sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği, 06.10.1983 tarihine kadar geçen sürede, ödünç para verme işlerinin düzenlendiği temel kanun olmuştur.

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

Bu amacın sağlanmasıyla ilgili hükümler içeren kararnamenin kapsamına esas itibariyle ikrazatçılar girmektedir. İkrazatçı, faizden para kazanmak amacıyla ödünç para verme işleriyle uğraşan ve kendisine izin belgesi verilmiş gerçek veya tüzel kişidir.

Bahse konu kanun hükmünde kararnamenin kapsamına, bankalarla özel kanunlara göre ödünç para vermeye yetkili kılınan kuruluşlar ve sigorta şirketleri girmemektedir. Bu kuruluşlara Bankalar Kanunu, kendi özel kanunları ile ilgili diğer kanunlarda öngörülen hükümler uygulanmaktadır.

İkrazatçı tanımındaki en belirleyici özellik, bunların verilen izin çerçevesinde çalışabilmeleridir. Bu izin ikrazatçılara, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından ödünç para verme işleriyle uğraşabilmeleri için verilmektedir (90 sayılı K.H.K.'de ödünç para verme işleri ile ilgili bir kısım düzenlemelerin yapılması ve bu işlerin kararnameye uygunluğunun denetimi Maliye Bakanlığı'na bırakılmıştır. Ancak, 14 Aralık 1983 tarihinde yürürlüğe giren 188 sayılı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 33'üncü maddesi ile Maliye Bakanlığına ait bu yetkiler Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na devredilmiştir.)

b- İkrazatçılık Yapamayacak Kişiler:

90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 6. maddesinde ikrazatçılık yapamayacak kişiler belirtilmiştir. Madde hükmü şu şekildedir:

“Aşağıdaki gerçek kişilere izin belgesi verilmez:

- a) 35 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında tasfiye kararı alınanlar,*
- b) Müflisler veya konkordato talep edenler,*
- c) Vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giyenler,*
- d) Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan mahkum olan gerçek kişiler.”*

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

c- Tefecilik Sayılan İşlemler:

90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 9. maddesinde tefecilik sayılan işlemler açıklanmıştır. Madde hükmü şu şekildedir:

“Bu Kanun Hükmünde Kararname uyarınca ikrazatçılık yapmak üzere izin alınmadan, faiz veya her ne ad altında olursa olsun, bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle, ödünç para verme işlemlerinin yapılması veya bu işlerin meslek ittihaz edilmesi ve Kanun Hükmünde Kararname uyarınca alınan ikrazatçılık izni iptal edildiği halde ödünç para verme işlerine devam edilmesi, tefecilik sayılır.

Tefecilik yaptığı mahkemece sabit görülenlerin işyerleri, Valiliklerce kapatılır.”

Anlaşılacağı üzere tefecilik ve ikrazatçılık arasındaki temel fark, tefecilikte gerekli izin alınmadan ödünç para verme işleriyle uğraşılmasıdır.

d- İzinsiz Ödünç Para Verme İşlemlerinin Müeyyideleri:

90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 15. maddesi bu kanun hükmünde kararnameyle ilgili para ve hapis cezalarını düzenlemiştir. Bu maddenin 2 numaralı bendinde tefeciler hakkında verilecek hapis ve para cezalarına yer verilmiştir.

Ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 241. maddesinde tefecilik bir suç olarak tanımlanmıştır. İnceleme konusu dönemde yürürlükte olan bu hüküm şu şekildedir:

“Tefecilik

Madde 241-(1) Kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para veren kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.”

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

e- İkrizatçılık ve Tefecilikle İlgili Bazı Danıştay Kararları:

Danıştay 4. Dairesi'nin bir kararında özetle; *“Alacaklı faiz geliri elde etmediğini, borçlu ödemediğini ifade ediyor ise bu durumda borçlunun ödemediğini belirttiği faiz miktarı esas alınır.”* denmektedir (27.12.1966 tarihli ve E.64/582, K.66/6090 sayılı karar).

Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 30.04.1999 tarihli ve Esas No:1998/268, Karar No: 1999/262 sayılı kararında, *“Aralarında yakın akrabalık veya sıkı işbirliği bulunmayan kişiler arasında önemli miktarlardaki meblağların günün ekonomik koşullarda karşılıksız olarak alınıp verilemeyeceği karşısında; bir yılda birden çok kişiye veya birden çok yılda borç para verilmesi ikrazatçılıktır. İkrizatçılık faaliyetinden elde edilen ve ticari kazanç olan faizin Gelir Vergisine tabi olacağı açıktır.”* şeklinde açıklama yapılmıştır.

Danıştay Dördüncü Dairesi'nin 15.01.1982 tarihli ve Esas 1980/3363, Karar 1982/54 sayılı kararında, *“Borç veren ve alan kişiler ifadelerinde faiz verilmediğini ve alınmadığını beyan etseler bile, aralarında yakın akrabalık ve ticari ilişki bulunmadığı sürece, önemli miktardaki paraları menfaatsiz olarak veremeyeceği”* açıklanmıştır.

“Banka, icra dairesi, ipotek kayıtları ve tanık ifadeleriyle borç para verdiği sabit olan şahsın ikrazatçı olarak kabulü zorunludur.” (Dn. 13.D. 17.12.1974 t. ve E.1973/444, K.1974/4681)

“Borç alan kişilerin, borç para aldıklarına ilişkin ifadeleri, borç para veren kişinin ikrazatçılık yaptığıının kanıtı olarak kabul edilir.” (Dn. 3. D. 24.11.1987 T.ve E.1986/3578, K.1987/2648)

2- 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu İle İlgili Açıklamalar:

Bilindiği üzere uygulamada birçok üye işyeri sahibi çeşitli gerekçelerle, herhangi bir mal teslimi ve hizmet ifası yapmaksızın kendilerinin, yakınlarının veya üçüncü kişilerin kredi kartlarını, işyerlerindeki POS cihazından geçirerek (bazen tek çekim bazen taksit yaptırarak) harcama belgesi düzenlemekte, bunun karşılığında kendilerine veya üçüncü kişilere finansman temini sağlamaktadırlar.

“Ödünç Para Verme (İkrizatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

Kredi kartı kullanımının hızla artması ve bu konuda, yukarıdaki açıklamalara benzer durumlar ve ihtilaflar yaşanması, kredi kartları konusunda özel bir yasal düzenleme yapma zorunluluğunu gündeme getirmiş ve nihayetinde 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu yürürlüğe girmiştir.

Kanunun amacı 1. maddesinde, kapsamı ise 2. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre kanunun amacı; banka kartları ve kredi kartlarının çıkarılmasına, kullanımına, takas ve mahsup işlemlerine ilişkin usûl ve esasları düzenlemek suretiyle kartlı ödemeler sisteminin etkin çalışmasını sağlamaktır. Kanunun kapsamında ise, kartlı sistem kuran, kart çıkaran, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile üye işyerleri ve kart hamilleri yer almaktadır.

5464 sayılı Kanun'un 3/k maddesinde, *“Harcama Belgesi: Banka kartı veya kredi kartı ile yapılan işlemler ile ilgili olarak üye işyeri tarafından düzenlenen, kart hamilinin işlemde doğan borcu ile diğer bilgileri gösteren ve kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belgeyi,* ifade eder.” hükmüne yer verilmiştir.

Maddedeki harcama belgesinden kasıt, alışverişlerde üye işyerindeki POS cihazına alıcının kredi kartı takıldıktan sonra şifre girilmek sureti ile (veya diğer yollarla) yapılan işlemde sonra POS cihazından alınan belgedir. Daha yaygın kullanılan adı ise “slip”tir. Harcama belgelerinin tamamında bedelin altında “mal veya hizmet alındı” ibaresi veya benzer bir ibare geçmektedir.

Aynı kanunun 8. maddesi ise kart çıkarma ve buna ilişkin hükümleri açıklamaktadır. Ayrıca 9. maddesinde, kredi kartlarının limiti hususu ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

“Kartın kontrol ve kabulü” başlıklı 17. madde de ise; *“Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini*

banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır. Bu zorunluluk indirim dönemlerinde de geçerlidir. Üye işyerleri, kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesi feshedilir ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz.

Üye işyerleri, mal ve hizmet bedeli karşılığını banka kartı veya kredi kartı ile ödemek isteyen kişilerin imza gerektiren işlemlerde imza kontrolünü yapmak, kartın tahrifata uğrayıp uğramadığını kontrol etmek ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca kendilerine ulaştırılan bilgiler çerçevesinde kartın geçerliliğini tespit etmekle yükümlü olup, gerekli durumlarda kart üzerinde yer alan bilgilerle kimlik belgesi üzerinde yer alan bilgileri karşılaştırmak üzere geçerli bir kimlik belgesi ibrazını talep etmek ve harcama belgesi üzerindeki bilgilerle kredi kartı üzerindeki bilgileri karşılaştırarak kontrol etmekle yükümlüdür. Bu kontrollerin yapılmamasından doğan zararlardan üye işyerleri sorumludur.” hükmüne yer verilmiştir.

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde ve ayrıca bankaların üye işyerleri ile yaptığı sözleşmelerin tamamında, POS makinelerinden herhangi bir mal teslimi ve hizmet ifası olmaksızın işlem yapılamayacağı açıkça belirtilmektedir. İlgili kanunun 36. maddesinde, “Gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi, nakit ödeme belgesi ya da alacak belgesi düzenlemek veya bu belgelerde ne surette olursa olsun tahrifat yapmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayanlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.” hükmü yer almaktadır.

İlgili madde hükmünün gerekçesinde de, “Bu Kanun ile hüküm altına alınan adli cezalar 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri dikkate alınmak suretiyle düzenlenmiştir. Ayrıca, söz konusu madde ile

Kanun'un uygulanmasına yönelik olarak, satış yapılmış gibi harcama belgesi, nakit ödemesi yapılmış gibi nakit ödeme belgesi, mal iadesi, hizmet alımından vazgeçilmesi ya da işlemin iptali olmaksızın bu işlemler yapılmış gibi alacak belgesi düzenlenmesi veya bu belgelerde tahrifat yapılması suretiyle kendilerine veya başkalarına yarar sağlayanlar hakkında adli ceza uygulanacağı hükme bağlanmıştır.” denilmektedir.

Söz konusu kanun hükmü ve gerekçesinden anlaşılacağı üzere POS cihazlarından çektirilen kredi kartına istinaden verilen harcama belgesi gerçeğe aykırı ise, bu belgeyi düzenleyen kimsenin 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve 5.000 güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılması gündeme gelecektir.

Ayrıca, bankalar tarafından kurulan ve ortak kararların uygulanması için yol gösterici mahiyette bir kuruluş olan Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. tarafından belirlenen ve bu bankaları bağlayıcı nitelikte olan ortak hükümlerde; kart hamiline tahsis edilen kredi kartlarının (bankalar ile aralarında üye işyeri sözleşmesi olan) üye işyerlerindeki pos/imprinter cihazlarında sadece alış veriş amaçlı olarak kullanılabilmesi ve üye işyeri ortak ve çalışanlarının nakit kredi sağlamak amacıyla kredi kartlarını üye işyerlerindeki pos/imprinter cihazlarında kullanmalarının kurallara aykırı bir uygulama olduğu ile bankaların bu şekilde amaç dışı bir kullanımı saptamaları durumunda ise, üye işyeri sözleşmelerini iptal etmeleri gerektiği belirtilmiştir.

İnceleme konusu olayda mükellef İbrahim Halil OĞUR'un, işyerindeki POS cihazlarını, kullanım amaçları ve sözleşme koşulları dışında, kredi kartı sahiplerinin nakit ihtiyaçlarının karşılanmak amacıyla kullandığı tespit edilmiştir.

3-Ödünç Para Verenlerin (İkrazatçıların/Tefecilerin) Faiz Gelirlerinin Vergilendirilmesi İle İlgili Yasal Düzenlemeler:

a- Genel Açıklama:

Sermaye, piyasa ekonomilerinde, sahibi çalışmaksızın ve bir işletme kurmaksızın gelir sağlayabilen üretim faktörüdür. Sermaye sahibi, bu

sermayeyi ya faiz karşılığında ödünç vererek ya da işletmelerden pay satın alarak gelir sağlar. Bu anlamda faiz, paranın kullanma hakkının kiraya verilmesi karşılığında alınan paradır.

Ödünç para verme işinin kanunen aranan kural ve koşullara uygun olmadan yapılması, diğer bir deyişle kanunen yasaklanmış bir biçimde (izin almadan) yürütülmüş olması faiz gelirin vergilendirilmesine engel teşkil etmez. Çünkü 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "Vergi ehliyeti" başlıklı 9. maddesinde;

"Mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için kanuni ehliyet şart değildir.

Vergiye doğuran olayın kanunlarla yasak edilmiş bulunması mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırmaz." hükmü yer almaktadır.

Kanunun bu hükmünden, kanunlarla yasaklanmış faaliyetlerden doğan kazancın da vergilendirilebileceği anlaşılmaktadır.

b- Gelir Vergisi Yönünden Vergileme:

Ödünç para verme karşılığında elde edilen faizler, koşullara göre ya ticari kazanç ya da menkul sermaye iradı olarak gelir vergisine tabi tutulmaktadır.

Gelir Vergisi Kanunu'nda bu konu açık olarak düzenlenmemiştir. Konuya açıklık getirmek amacıyla 104 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği yayınlanmıştır. Bu genel tebliğde; borç para verenlerin bu işten sağladıkları faizin hangi gelir unsuruna girdiğinin tayininde, ödünç para verme işinin devamlı meslek haline getirilip getirilmeme ölçüsü esas alınmıştır.

Bu duruma göre, borç para verenlerin vergilendirilmesini gelir vergisi yönünden ticari kazanç ve menkul sermaye iradı olmak üzere iki bölüm halinde incelemek mümkündür.

b/1-Ticari Kazanç Olarak Vergileme:

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na göre, ödünç para verme işleri karşılığında alınan faizler, ya ticari kazanç, ya da menkul sermaye

iradı olarak vergiye tabi tutulduğu için, önemli olan gelir unsurlarının ayrılmasıdır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinde menkul sermaye iradı sayılan kazanç ve iratlar gösterilmiş, bu kazanç ve iratların sahibinin ticari faaliyetine bağlı olması halinde ticari kazancın tespitinde dikkate alınacağı hükmedilmiştir. Buna karşılık aynı kanunun ticari kazançlarla ilgili 37. maddesinde ticari ve sınai faaliyet tanımı yapılmamıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 37. maddesinde, her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançların ticari kazanç olduğu açıklanmış, Gelir Vergisi Kanunu uygulamasında ticari kazanç sayılacak bazı kazanç türleri tek tek sayılmıştır. Her ne kadar ticari kazancın tanımı ile ilgili Gelir Vergisi Kanunu'nun 37. maddesinde bu konuda açıklık yoksa da, 82. maddesinde; arızı olarak ticari muamelelerin icrasından veya ticari muamelelere tavassuttan elde edilen kazancın sair kazanç ve irat (arızı kazanç) sayılmış olması, 37. maddeye göre, ticari kazancın kaynağını teşkil eden ticari faaliyetlerin devamlı şekilde, mutad faaliyet olarak yapılması gerektiğini göstermektedir.

Bir ticari muamelenin devamlı bir faaliyet çerçevesi içinde mi yoksa arızı olarak mı yapıldığını tespit etmek, her zaman kolay olmayabilir. Zira arızı ticari muamelenin neyi ifade ettiği, ne Türk Ticaret Kanunu'nda ne de Gelir Vergisi Kanunu'nda belirtilmiştir. Ancak ticari faaliyet kavramından ne anlaşılması gerektiğinin, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre çözümlenmesi şarttır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 11/1 maddesinde ticari işletme, *“Esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletme”* olarak tanımlanmıştır.

Bu durumda bir ticari işletmeden bahsedebilmek için belli bir büyüklüğün aşılması, gelir sağlamanın hedef tutulması ile devamlılık ve bağımsızlık önem kazanmaktadır.

Burada belirleyici olan hususlardan biri de devamlılık kasıt ve niyetidir. Normal olarak tacirler tarafından yapılabilecek nitelikteki muameleler, devamlılık kasıt ve niyeti ile yapıldığında ticari faaliyet, aksi halde, arızı ticari muamele var sayılır. İlginin, kasıt ve niyetine bağlı sübjektif nitelikteki bir ölçünün objektif belirtisi ise, ticari organizasyonun mevcudiyetidir. Muamele ticari bir organizasyon içinde yapıldığında devamlılık kasıt ve niyetinin var olduğu, aksi halde faaliyetin arızı olarak yapıldığını kabul etmek gerekir.

Bir başka ölçü ise muamelenin çokluğu, birden fazla oluşudur. Yargı organlarınca da benimsenmiş olduğu üzere normal olarak tacirler tarafından yapılan türdeki muamelelerin bir takvim yılı içinde veya daha uzun bir zaman biriminde birden fazla olarak yapılması faaliyetin devamlılık kasıt ve niyeti ile yapıldığını göstermesi dolayısıyla ticari sayılması için yeterlidir. Aynı ölçü gelir vergisinde sayılan kazanç unsurlarından ticari kazanç ile menkul sermaye iradı ayırımında da geçerlidir. Bir defaya mahsus olmak üzere borç para verildiğinde, sağlanan faiz menkul sermaye iradidir. Borç verme işinin bir takvim yılında veya daha uzun bir zaman biriminde birden fazla yapılması halinde ise muamele ve faaliyet ticari sayılır.

Maliye Bakanlığı'nın 104 seri no'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde ve Danıştay'ın çeşitli kararlarında da aynı görüş benimsenmiştir.

Ödünç para verme işlerinden faiz elde edenlerin bu gelirlerinin gelir vergisi uygulamasında menkul sermaye iradı mı yoksa ticari kazanç mı sayılacağı konusunda, 104 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin 1/a bölümünde aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

“Borç para verenlerin bu işten sağladıkları faizin gelir unsurlarından hangisine girdiğinin tayininde, ikraz işinin mutad meslek halinde ifa edilmiş olup olmadığına bakılmak lâzım gelir:

Ödünç para verme işi mutad meslek haline getirilmişse, bu faaliyet ikrazatçılık sayılacak ve elde edilen gelir, ticarî kazanç olarak vergiye tabi tutulacaktır.

Herhangi bir kimse, birden fazla yılda tek şahsa veya bir yılda aynı satış veya muhtelif şahıslara borç para vermişse, bu kimsenin ikrazatçılık işini mutad meslek halinde yapmış olduğunun kabulü gerekir. Kaza mercilerinin görüşü de bu merkezdir. Bu sebeple, borç para vermeyi itiyat haline getirmiş olanların ikrazatçı sayılarak, haklarında Gelir Vergisi Kanununun ticarî kazanç hükümlerine göre işlem yapılacağı tabiidir.

Bu şekilde borç para veren şahısların ayrıca, Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesi hükmüne tevfikân banker ad ve telâkki edilerek gider vergisi ile de teklif edileceği izahtan varestedir.”

Bu durumda herhangi bir kimse birden fazla yılda tek şahsa veya bir yılda aynı şahsa veya muhtelif şahıslara borç para vermişse faaliyetin mutad ve kazancın da ticari kazanç olarak değerlendirmesi gerekmektedir.

Ödünç para verme işlerinin gelir vergisi karşısındaki durumu, büyük ölçüde yargı kararlarıyla açıklık kazanmıştır. Buna göre, ödünç para verme işlemi yetkili mercilerden izin alınıp devamlı olarak yapılıyorsa, ikrazatçılık olarak tanımlandığından yapılan faaliyet ticari faaliyet, elde edilen kazanç da ticari kazanç olmaktadır. Borç para verme işini izin almadan devamlı olarak yapıyorsa faaliyeti tefecilik olarak tanımlanmaktadır. Tefecilik işi devamlılık arz ettiğinden faaliyet ticari faaliyettir. Elde edilen kazanç ise ticari kazançtır ve ticari kazanç olarak vergilendirilmektedir. Danıştay tarafından verilen kararlar da aynı yöndedir (Dn. 13. D.24.4.1975 T. ve E. 1974/1617 K.1975/1532). Nitekim Danıştay verdiği bir kararda, “*Ödünç para verme işlerinin devamlılık arz etmesi durumunda, elde edilen faizlerin, menkul sermaye iradı olarak değil, ticari kazanç hükümlerine göre vergilendirilmesi gerektiği*” açıklanmıştır (Dn. 3.D.17.11.1987 T.ve E.1986/3575, K.1987/2588).

Konuyla ilgili olarak Danıştay tarafından verilen başka bir kararda “*Birden fazla kişiye borç para veren kişinin ikrazatçılık faaliyeti*

nedeniyle ticari kazanç hükümlerine göre vergilendirilmesi gerekir.” denilmiştir (Dn. 13 D. 24.11.1987 T. Ve E. 1986/3612, K.1987/2649).

Nitekim ticari kazançlarda basit usulden yararlanamayacakların belirlendiği Gelir Vergisi Kanunu'nun 51. maddesinin 2. bendinde *“İkrazat işleriyle uğraşanlar” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadede belirtilen “uğraşanlar” sözcüğü de ödünç para verme işlerinde devamlılık unsurunun arandığının kanıtı olarak kabul edilebilir.*

İkrazatçılığın devamlı ve alışılmış meslek olarak sürdürülmesi sırasında, ikrazatçılar diğer ticari kazanç sahipleri gibi vergi kanunlarında bunlara yüklenen ödevleri yerine getirmek zorundadırlar. İkrazatçıların basit usulde vergilendirilmesine izin verilmemiştir. Bu nedenle gerçek usulde vergilendirilmeleri gerekir. Durumlarına göre, bilanço ya da işletme hesabı esasında defterler tutarlar.

Bu durumda; ödünç para verme işleri sürekli olarak yapılmakta ise, bu işlerden elde edilen faizler ticari kazanç, arızı olarak veya tesadüfen yapılıyor ve ticari faaliyete bağlı bulunmuyorsa menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmelidir.

Ödünç para verme işleriyle uğraşmak, faizden para kazanmak amacıyla, mesainin belirli bir konu üzerine yoğunlaştırılması ve sürekli faaliyet gösterilmesini ifade eder. Ancak işlemi yapan kişinin kast ve niyetinin ne olduğu, yaptığı işlerin ticari işletme ile ilgili olup olmadığı gibi hususların haricen bilinmesine imkan bulunmadığından, yukarıda açıklanan objektif ölçülere göre, ikrazat işleriyle uğraşıldığının tespit edilmesi halinde, elde edilen faizlerin, ticari kazanç olarak da gelir vergisine tabi tutulması gerekmektedir.

b/2-Menkul Sermaye İradı Olarak Vergileme:

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin birinci fıkrasında menkul sermaye iradı tanımlanmıştır: *“Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden*

müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kâr payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradıdır.”

Ödünç para verme işlerinin devamlılık niteliği yoksa, arızı veya tesadüfi olarak yapılıyor ise, elde edilen faiz, yine gelir vergisine tabi tutulmakla birlikte, vergileme Gelir Vergisi Kanunu’nun menkul sermaye iradına ilişkin hükümlerine göre yapılmaktadır (Dn.13.D.21.4.1975 T.ve E. 1974/852, K.1975/1427).

Bu durumda; ödünç para verme işleri sürekli olarak yapılmakta ise, bu işlerden elde edilen faizler ticari kazanç, ödünç para verme işlerinin devamlılık niteliği yoksa, arızı olarak veya tesadüfen yapılıyor ve ticari faaliyete bağlı bulunmuyorsa menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmelidir. Benzer açıklamalar, 104 seri no’lu Gelir Vergisi Genel Tebliği’nin 1/b bölümünde de yapılmıştır.

b/3-Vergiye Doğuran Olay:

Vergi Usul Kanunu’nun “*Vergiye doğuran olay*” başlıklı 19. maddesine göre vergi alacağı, vergi kanunlarının, vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar.

Uygulamada tefecilikten doğan faiz gelirlerinin ne zaman elde edilmiş sayılacağı konusunda çeşitli görüşler olmakla beraber, gerek 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu’nun 28. maddesi gerek Gelir Vergisi Kanunu’nun ticari kazançların tespitine ilişkin hükümleri, gerekse bu konuda Danıştay tarafından verilmiş çeşitli kararlar doğrultusunda borç para verme işlemlerinde faizin, ikraz işlemlerinin yapıldığı anda elde edildiği kabul edilmektedir.

Nitekim Danıştay 4. Dairesi’nin 26.03.1980 tarihli ve E.1979/2200, K.1980/974 sayılı kararında; “*Borç para verme işlemlerinde faizin peşin olarak alındığı Komisyonların ve Danıştay’ın yerleşik görüşü olduğundan, alacağın değil faizin tahsil edildiği yıl için tarhiyat yapılması gerekir.*” ifadelerine yer verilmiştir.

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

Daha önce de belirtildiği gibi, ticari kazançlar için elde etme, vergiyi doğuran olaydır. Elde etmede, gelirin sahibi tarafından talep edilebilir duruma gelmesi, yani onun hukuki tasarruf hakkının doğmuş olması gerekir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazançların tespitine ilişkin hükümleri doğrultusunda tefecilikte faizin borç para verme işleminin yapıldığı anda doğduğu kabul edilebilir. Örneğin, borç para senet (bono) karşılığı veriliyorsa bononun tanzimi ile vergiyi doğuran olay meydana gelir. Verilen paranın ve faizin alınmaması vergiyi doğuran olayı etkilemez.

Bilindiği gibi, ticari kazançta gelirin elde edilmesi tahakkuk esasına bağlanmıştır. Tahakkuk esasında vergiyi doğuran olay, gelirin mahiyet ve tutar itibariyle kesinleşmesi ile meydana gelir. Ticari faaliyet çerçevesinde yapılan ödünç para verme işlerinde, faizin tahakkuk esnasında, faiz alacağının doğduğu yılda elde edilmiş sayılacağı konusunda Danıştay'ın pek çok kararı vardır. Faizin, borcun verildiği yılda anapara tutarına eklenerek karşılığında ikrazatçıya bu tutarda senet, ipotek, teminat mektubu, temlikname verilmesi durumunda faiz alacağının tahakkuk ettiği, dolayısıyla gelirin elde edildiği kabul edilmektedir.

c- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Yönünden Vergileme:

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinin 2. fıkrasıyla bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar “Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi”ne tabi tutulmuştur.

Aynı maddenin 3. fıkrasında ise, 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye göre ikraz işleriyle uğraşanlarla 2. fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas işgal konusu olarak yapanların bu kanunun uygulanmasında banker sayılacağı belirtilmiştir.

Bir banka muamelesi olan ikraz muamelesinin, bankerler tarafından yapılması durumunda bankerlerin kendi lehlerine her ne ad ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine (BSMV) tâbi tutulmuştur. 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye yapılan atıfla banker sayılan ikrazatçıların da kendi lehlerine her ne ad ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesi hükmü uyarınca banka ve sigorta muameleleri vergisine (BSMV) tâbi tutulmaktadır.

Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinin 3. fıkrasında geçen ikraz işleriyle uğraşanlar ifadesi uzun süre tartışma konusu olmuştur. Bu ifadenin, ikraz muamelesinin devamlı olarak yapılmasını gerektirip gerektirmediği, başka bir ifade ile tesadüfi ve arızı olarak yapılan ikrazların banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olup olmadığı tereddüt yaratmıştır.

Bu sorun da, elde 104 seri no'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği (1/a bölümü) ve Danıştay'ın çeşitli kararları ile çözülmüştür.

Buna göre, bir kişinin ikrazatçı sayılıp banka ve sigorta muameleleri vergisine tâbi tutulabilmesi için ödünç para verme işini mutat meslek haline getirmesi gerekmektedir. Herhangi bir kimsenin birden fazla yılda tek şahsa veya bir yılda aynı şahsa veya muhtelif şahıslara borç para vermesi durumunda faaliyetin mutat ve kazancın da ticari kazanç olarak değerlendirmesi gerektiği 104 seri no'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde açıklanmıştır.

Dolayısıyla gelir vergisi yönünden faaliyetleri ticari sayılan ve vergiye tâbi tutulan ikrazatçılar aynı zamanda banka ve sigorta muameleleri vergisinin de yükümlüsü olmaktadır.

Faaliyetleri ticari sayılmayanlar ise, ödünç verdikleri fonlar karşılığında elde ettikleri faizleri menkul sermaye iradı olarak beyan etmekte, bunun dışında ayrıca banka ve sigorta muameleleri vergisine muhatap olmamaktadırlar.

Banka ve sigorta muameleleri vergisinin yükümlüsü Gider Vergileri Kanunu'nun 30. maddesinde, banka, bankerler ile sigorta şirketleri olarak belirlenmiştir. İkrazatçılar da aynı kanun hükümleri gereği banker sayıldıklarından, vergiye tâbi işlemleri nedeniyle banka ve sigorta muameleleri vergisinin yükümlüsü durumundadırlar.

Buraya kadar yapılan açıklamalar çerçevesinde, “tefecilik” faaliyetinden elde edilen faiz gelirlerinin banka ve sigorta muameleleri vergisine (BSMV) tâbi tutulması gerektiği anlaşılmaktadır.

KONU İLE İLGİLİ OLARAK YAYINLANAN KHK, YÖNETMELİK VE TEBLİĞLER :

ÖDÜNÇ PARA VERME İŞLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

Kanun Hük.Kar'nin Tarihi : 30/9/1983 No:90
Yetki Kanununun Tarihi : 5/4/1983 No:2810
Yayınladığı R.G. Tarihi : 6/10/1983 No:18183
V.Tertip Düsturun Cildi : 22 , Sh: 1244

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç:

Madde 1- Bu kanun hükmündeki kararnamenin amacı,faizden para kazanmak için ödünç para verme işleriyle uğraşan gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesidir.

Kapsam:

Madde 2— 1)İktazatçılar bu kanun hükmünde kararname hükümlerine tabidir.

2) Bankalar,sigorta şirketleri ve özel kanunlara göre ödünç para vermeye yetkili kılınan kuruluşlar hakkında bu kanun hükmünde kararname hükümleri uygulanmaz.

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

3)Bu kanun hükmünde kararnamede hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanır.

Tanımlar:

Madde 3- Bu Kanun hükmünde kararname'de,

1)İktazatçı: Faizden para kazanmak amacıyla ödünç para verme işleriyle uğraşan ve kendilerine izin belgesi verilen gerçek ve tüzel kişileri,

2)İzin Belgesi: İkrizatçılara defterdarlıklarca ödünç para verme işleriyle uğraşabilmeleri için verilen izne ilişkin belgeyi,

3)Tefeci: Bu kanun hükmünde kararname'nin 11'inci maddesinde sayılan fiilleri işleyenleri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Faaliyet Esasları

Faaliyet İzni:

Madde:4-1)İkrizatçılar Maliye Bakanlığı'ndan izin almak zorundadırlar.

2)İkrizatçılar yalnızca beyannamelerinde gösterdikleri,Maliye Bakanlığınca kabul edilen sermaye ve varsa yedek akçeleri ile sınırlı olarak ödünç verebilirler.

3)İkrizatçılar mevduat toplayamayacakları gibi her ne ad altında olursa olsun tahvil ve benzeri borçlanmaya yönelik menkul kıymet ihraç edemezler.

4)Tüzel kişi ikrazatçıların, yönetim kurulu başkanı,üyesi,genel müdürü,müdürü veya işlerini fiilen idare eden veya imzaları tüzel kişi ikrazatçıyı bağlayan mensupları hissedarları arasından seçilmediği veya tayin olunmadığı takdirde bu tüzel kişilere izin belgesi verilmez.

Madde-5-1)İkrizatçılar,şekli ve muhtevası Maliye Bakanlığı' nca tespit edilecek dört nüsha beyanname ile işyerinin bulunduğu ilin defterdarlığına başvururlar.

2)Beyannamede,faizden para kazanmak için konulacak sermaye ve ihtiyat durumu ile ödünç alanlara yüklenebilecek şartlar gösterilir.

İzin Verme ve İzin Belgesi :

Madde 6-1)Bu beyannameler üzerinde ikrazatçılık yapması uygun görülen başvuru sahiplerine Maliye Bakanlığı'na tespit edilecek esas ve usullere göre defterdarlıklarca izin belgesi ile birlikte beyannamenin onaylı bir örneği verilir.

2)Beyannamenin ikinci nüshası Maliye Bakanlığı'na,üçüncü nüshası kayıt ve ilan edilmek üzere ticaret sicil memurluğuna gönderilir;dördüncü nüshası defterdarlıkta özel sicil verilerek saklanır.

3)İzin belgesi ile beyannamenin birer örneği Maliye Bakanlığı'na Resmi Gazete'de ilan edilir.

4)İzin belgeleri kıymetli evrak hükmündedir.

İkrazatçılık Yapamayacak Kişiler:

Madde-7–Aşağıdaki gerçek ve tüzel kişilere izin belgesi verilmez:

1) 35 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında mahkemelerce tasfiye kararı alınan ve uygulananlar.

2)Müflisler.

3)Yüz kızartıcı bir suçtan mahkum olanlar.

İzin İptali:

Madde 8- 1)Tefecilik sayılan işlemleri yaptıkları mahkemece sabit görülenlerin izin belgeleri iptal edilir ve iş yerleri Maliye Bakanlığı'nın talebi üzerine valiliklerce kapatılır.

2)İzini iptal edilen ve işyerleri kapatılanların mevcut işlemleri özel hukuk hükümleri dairesinde tasfiye edilir.

3)Birinci fıkrada belirtilen kişilere yeniden izin belgesi verilemez.

4)Tüzel kişi ikrazatçıların yönetim kurulu başkanı,yönetim kurulu üyesi,genel müdürü,müdürü veya işlerini fiilen idare eden veya imzaları tüzel kişiyi bağlayan memurlarının,hissedarlık sıfatını kaybetmeleri veya hissedar olmayan kimselerin bu görevlere getirilmeleri halinde önceden verilmiş izin belgeleri iptal edilmiş sayılır.

Aleniyet :

Madde-9-İkrazatçılar,kendilerine verilen izin belgesi ile tasdikli beyanname örneğini işyerlerinde halkın görebileceği bir yere asmak zorundadırlar.

Faizlerin Tespiti :

Madde-10-1) Maliye Bakanlığı, ikrazatçıların uygulayacakları faiz oranları ile alacakları diğer masraf ve gelirlerin azami oranlarını tespitte yetkilidir.

2) Maliye Bakanlığı, birinci fıkraya göre yapacağı tespitlerde Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının görüşlerini alır.

Tefecilik sayılan işlemler :

Madde-11-1) Bu Kanun Hükümünde Kararname uyarınca ikrazatçılık yapmak üzere izin belgesi alınmadan ödünç para verme işleri ile uğraşılması.

2) Bu Kanun Hükümünde Kararname uyarınca alınan izin belgesi iptal edildiği veya iptal edilmiş sayıldığı halde ödünç para verme işlerine devam edilmesi.

3) Bu Kanun Hükümünde Kararname'nin diğer hükümlerinin ihlal edilmesi tefecilik sayılır.

Defter ve Kayıtlar :

Madde 12 – İkrazatçılar, ödünç para verme işlemlerini noterce onaylı ve muhtevası Maliye Bakanlığı'na tespit edilen bir deftere ayrıntılı olarak kaydetmek zorundadırlar.

İkraz Belgesi Verilmesi :

Madde13- İkrazatçılar, ödünç alanlara, verdikleri paranın miktar, faiz ve şartlarını gösteren imzalı bir ikraz belgesi vermek zorundadırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Denetleme :

Madde14- İkrazatçıların faaliyetleri Maliye Bakanlığı'na denetlenir. İkrazatçılar, bu denetim elemanlarıncaya istenecek her türlü bilgiyi vermek, defter ve belgelerini incelemelere hazır tutmak zorundadırlar.

Para ve Hapis Cezaları :

Madde 15 – 1) Bu Kanun Hükümünde Kararnamenin 12, 13 ve 14

üncü maddelerinde yazılı yükümlülük ve sorumlulukları yerine getirmeyenler 100.000.- liradan 500.000.- liraya kadar ağır para cezasına çarptırılırlar.

2) 1'inci fıkra hükmü dışında kalan hallerde, tefeciler 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezasıyla birlikte 50 bin liradan az olmamak kaydıyla, sağladıkları menfaatlerin 5 katı ağır para cezasıyla cezalandırılır.

3) Bu suçların tekrarı halinde cezalar 3 katına çıkarılarak hükmolunur.

4) Yukarıda 1,2 ve 3'üncü fıkrasındaki cezalar:

a- Gerçek kişi ikrazatçıların kendilerine,

b- Tüzel kişi ikrazatçıların ortaklarına,

c- Yukarıda (a) ve (b) fıkralarında yer alan ikrazatçıların işlerini fiilen idare etme ve imzalarıyla o teşekkülü bağlayıcı işlem yapmaya yetkili müdür veya memurlardan cezayı gerektiren fiili işlemiş veya buna iştirak etmiş veya buna emir vermiş olanlara, uygulanır.

5) Bakanlar Kurulu, bu maddede yazılı parasal miktarları, 1983 yılı temel olmak üzere, Ticaret Bakanlığı'nca yayımlanan toptan eşya fiyatları indeksinin gerektirdiği sınırları aşmamak kaydıyla artırmaya yetkilidir.

Kaldırılan Hükümler :

Madde 16 -2279 sayılı Ödünç para verme işleri kanunu ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1 – Bu kanun hükmünde kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte 11/9/1981 gün ve 2520 sayılı kanuna göre ödünç para verme işleriyle uğraşmaya yetkili kılınanlar, bu kanun hükmünde kararnameye göre izin alıncaya kadar faaliyetlerine devam ederler. Ancak bunların bu kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde izin almak için başvurmaları zorunludur.

Geçici Madde 2- Bu kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinde 2279 sayılı Ödünç para verme işleri kanununun 9 uncu maddesine dayanarak Bakanlar Kurulunca alınmış kararlardan yürürlükte bulunanlar 28/6/1983 gün ve 70 sayılı Kanun hükmünde kararnamenin 37 ve 40 ıncı maddeleri uyarınca yeni bir karar alınmadıkça yürürlükte kalır.

Yürürlük :

Madde 17 – Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin;

- 1) 15 inci maddesi dışındaki hükümleri,yayımlı tarihinde,
- 2) 15 inci maddesi kararnamenin kanunlaştığı tarihte yürürlüğe girer.
- 3) 15 inci madde yürürlüğe girinceye kadar 2279 sayılı Kanunun suç saydığı fiiller hakkında, bu kanunun 17 nci maddesinde yazılı hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

Yürütme :

Madde-18- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ÖDÜNÇ PARA VERME İŞERİ HAKKINDA 90 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEYE İLİŞKİN TEBLİĞ (No: 1)

(6.Ocak-1984 tarih ve 18273 sayılı R.G.Yayınlanmıştır.)

6.10.1983 tarih ve 18183 mükerrer sayılı Resmi Gazete de yayınlanarak 15. maddesi dışında kalan maddeleri ile yayım tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş bulunan 30.9.1983 tarih ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanmasına yeterli açıklık ve yeknesaklığı kazandırmak bakımından düzenlemeler yapılmıştır.

Madde 1 - Özel kişi ikrazatçılar bu tebliğe ek 1'deki A Formuna,tüzel kişiliğe sahip ikrazatçılar B Formunu uygun beyannameler ile ticari ikametgahlarının bulunduğu ildeki Defterdarlığa gerekli izni almak üzere müracaat ederler.

Madde 2 - İkrazat işleriyle uğraşan şahıs şirketlerinde şirket sahibinin bir kişi olması halinde fiilen kullanılacak yetki ve sorumluluk üçüncü şahıslara devredilemez.

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

Madde 3 - KHK'nin 8. madde 4.fıkrasında sözü geçen kişilerin hissedarlık sıfatını kaybetmeleri veya yeni hissedarların katılmaları halinde, önceden verilmiş bulunan izin belgelerinin 15 gün içinde değiştirilmesi için ilgili Defterdarlıklara gerekli müracaat yapılır.Bu 15 günlük sürenin başlangıcı,adı geçenlerin hissedarlık sıfatlarını kaydettikleri veya yeni hissedarların bu göreve getirildikleri tarihtir. Ancak yeni şahısların tesbitinde yasal nedenlerle belirli bir sürenin geçmesi zorunlu ise,bu durum Defterdarlıklara açıklanarak ek süre istenebilir.

Madde 4 - KHK'nin 10.maddesi uyarınca ikrazatçıların açacakları kredilere uygulayacakları faiz,Bakanlar Kurulu2NUN 19 Aralık-1983 gün ve 18256 sayılı Resmi Gazete de yayımlanmış bulunan 16.12.1983 gün ve 8/7507 sayılı kararında tanımlanan vadelere uygun şekilde T.C. Merkez Bankasının reeskont ve avans işlemlerinde uyguladığı faiz oranları ile ilgili olarak çıkarttığı tebliğlerde belirtilen ve kısa ve orta vadeli kredilere uygulanan faiz oranlarına 2 puan ilave etmek suretiyle elde edilecek oranın üzerinde olamaz.

Madde 5 - İkrazatçıların ödünç para verme işlemlerini ayrıntılı olarak kaydetmek zorunda oldukları ve noterce onaylı defterin örneği Ek:II' te gösterilmiştir.

Madde 6 - İzin belgesi örneği Ek:III'te gösterilmiştir.

Madde 7- Bu tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

EK : I

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

FORM : A

Ödünç Para Verme İşleriyle Uğraşan Özel Kişilere Mahsus Beyannamedir.

(*) Şahıs şirketlerinde ortakların adları ve sermaye payları, tabiyetleri sıra ile belirtilecektir.

1) Adı Soyadı (4)	
2) Ünvanı	
3) Ticaret Sicil No ve Kayıt Tarihi.	
4) Kanuni İkametgahı,.	
5) Ticari İkametgahı	
6) Tabiyeti (4)	
7) Bağlı olduğu vergi dairesi ve hesap no.	
8) Sermayesi	
9) Varsa ihtiyatları	
10) Ödünç alanlara yüklenebilecek şartlar.	

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelirler Genel Müdürlüğü
GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ
SERİ NO : 104 (8.7.1972)

Bakanlığımıza intikal eden hadiselerden borç para verenlerin (İkrazatçıların)mükellefiyet tesisi suretiyle vergilendirilmeleri sırasında,Vergi Daireleri ile Mali Kazai ve İdari Yargı Mercileri arasında bazı görüş ayrılıkları bulunduğu müşahade edilmiş,bu sebeple konuyla ilgili olarak tatbikatta karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi ve uygulamalara yeni bir yön verilmesi lüzumlu görülmüştür.

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

1-Borç para verenler hangi hallerde ikrazatçı sayılarak vergi mükellefiyetine alınacaktır.

a)Ticari kazanç sayılacak haller:

Borç para verenlerin bu işten sağladıkları faizin gelir unsurlarından hangisine girdiğinin tayininde,ikraz işinin mutad meslek haline ifa edilmiş olup olmadığına bakılmak lazım gelir.

Ödünç para verme mutad meslek haline getirilmişse,bu faaliyet ikrazatçılık sayılacak ve elde edilen gelir,ticari kazanç olarak vergiye tabi tutulacaktır.

Herhangi bir kimse,birden fazla yılda tek şahsa veya bir yılda aynı şahsa veya muhtelif şahıslara borç para vermişse,bu kimsenin ikrazatçılık işini mutad meslek halinde yapmış olduğunun kabulü gerekir.Kaza mercilerinin görüşü de bu merkezdedir.Bu sebeple,borç para vermeyi itiyat haline getirmiş olanların ikrazatçı sayılarak,haklarında Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hükümlerine göre işlem yapılacağı tabiidir.

Bu şekilde borç para veren şahısların ayrıca,Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesi hükmüne tevfikan banker ad ve telakki edilerek gider vergisi ile de teklif edileceği izahtan varestedir.

b)Menkul sermaye iradı sayılacak haller:

Borç para vermeyi itiyat haline getirmemiş olanların(ortada "Devamlılık"ve"Tekerrür veya Taaddüt" olmaması hesabıyla)arızı olarak veya tesadüfen ve ticari bir faaliyete bağlı olamayarak ikraz ettikleri paralar karşılığında elde ettikleri faizlerin menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmesi öz önünde.

Her iki halde de,ikrazatçılığı teyid eden olaylarla ilgili delillerin muhkem bir şekilde tertip ve tanzim edilecek tutanaklarla tesbit ve tevsik edilmesi ve rapor haline getirilmesi zorunludur.

2-İkrazatçılıkta vergiyi doğuran olay:

Bilindiği üzere,vergiyi doğran olay;Vergi Kanunlarının,vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar. (VUK.Md.19)

Tatbikatta;İkrazatçılıktan mütevellit faizlerin ne zaman elde edilmiş sayılacağı(Vergiye doğuran olayın ne zaman meydana geldiği) hakkında muhtelif görüşler mevcuttur.

Danıştay'ca verilmiş müteaddit kararlarda (Yüksek Mahkeme tatbikattaki teamülleri nazara alarak) faizin, ikraz işleminin yapıldığı anda doğduğu,yani elde edildiği kabul edilmiş olmakla idari yönden de uygulamaların bu görüşe mütenazır olarak yürütülmesi uygun bulunmaktadır.

Ancak,bu durumda da ortaya bazı yeni problemler çıkmaktadır.

Şayet borcun vadesi aynı takvim yılına isabet eder ve borç da vadesinde ödenirse,faiz bu yılın geliri olarak vergilendirileceğinden burada tereddüt edilecek bir husus yoktur.

Vadesinin diğer yıla sirayet etmiş olması halinde de, faiz peşin tahakkuk ettirildiğinden,vergiyi doğuran olay bu yılda tekevvün etmiş olacağı cihetle, borçla ilgili bulunan faizin, o yılın geliri olarak vergilendirileceği hususunda da tereddütlü bir durum mevcut değildir. Borcun vade hitamında ödenmemiş olması halinde ise,durum tamamıyla değişmekte ve konunun icraya intikal ettirilip ettirilmediğine bakılması lazım gelmektedir.

Şayet hadise,vade hitamında borcun ödenmemesi sebebiyle icraya intikal ettirilmişse,bu takdirde peşin tahakkuk ettirildiği kabul edilen faiz dışında herhangi bir gelirden söz edilemeyeceğinden,yalnız borcun verildiği yıl için tarhiyat yapılmakla iktifa olunacaktır.

Ancak,vade hitamında alacaklı icraya müracaat etmemişse,bu takdirde Danıştay’ca kabul edildiği üzere,paranın,tahsil edildiği tarihe kadar olan devreler öz önünde bulundurulmak suretiyle ayrı ayrı yıllar itibariyle tarhiyat yapılması gerekecektir.

3-Borç verenlerin hangi hallerde ikrazatçı sayılmayacağı:

Danıştay’ın bu konuda çok değişik kararları bulunmaktadır.

Bu arada bilhassa gayrimenkul alım satım münasebetlerinde pek çok tereddütlü durumlar meydana çıkmaktadır.

Örneğin, Temyiz Komisyonunca bu hususla ilgili olarak verilmiş bulunan ve “ibraz edilen noter huzurunda tanzim edilmiş ifade zabıtları Tapu Sicil Muhafızlığı,Belediye Şube Müdürlükleri derkenarlarının ve inşaatçılarda yapılan satış vaadi anlaşmalarının tetkikinden,ipoteğin daire almak gayesiyle tesis edildiği anlaşıldığından,verilen paranın faiz almak maksadına matuf bulunmadığı”gerekçesiyle tarhiyatı terkin eden kararı, Danıştay’ca;”Her ne kadar ödevli,Şükriye Özen’in dışında kalan diğer kişilere daire almak amacıyla para verdiğini ve faiz almadığını,ortada mukni deliller bulunmadan kanaate müsteniden mükellefiyet tesis edilemeyeceğini ileri sürüp dosyada mevcut belgeleri ibraz etmişse de, bu belgeler arasında 1961 ve 1962 yıllarında daire almak niyetiyle adı geçen kişilere para vermiş olduğu yolundaki ifadesini kanıtlayan resmi şekilde noterle yapılmış bir satış vadi mukavelesi bulunmamaktadır.8.11.1962 tarihli satış vaadi mukavelesi ise,resmi şekilde yapılmamış olduğundan hukuken geçerli bir belge sayılamaz.Ödevlinin 1961 yılında daire almak niyetiyle Atıfet Asılmaz’la 105.000.-liraya anlaştıkları ve 85.000.-lirasını ödevlinin peşinen ödediği yolunda noterde re’sen alınmış ifadeleri mevcut ise de, ifade sahiplerinin ihtilafı yıldan çok sonra 23.7.1965 tarihinde tesbit edildiği ve bu tür ifadelerin her zaman temininin mümkün bulunduğu öz önünde tutularak kabule şayan görülmemiş ve söz konusu tapu kaydı örneklerinde daire karşılığında para verildiğine dair herhangi bir şerhe tesadüf edilmemiştir.”esbabı mucibesıyla bozulmuş ve borcun faiz karşılığı verildiğine hükmolunmuştur.

Bu hadise de gösteriyor ki,her şeyden önce alanla veren arasındaki bağlantının menfaate dayanıp dayanmadığı hususunun tesbiti gerekmektedir.

Bu sebeple,mükellefiyet tesisinden önce borcu alan ve veren arasında yakın akrabalık veya iş münasebeti bulunup bulunmadığının geniş bir tetkikat yapılmak suretiyle tayini lazım gelir.

4-Faiz miktarının ne olacağı hususu:

Bu konuda da Danıştay'ın muhtelif görüşleri mevcuttur.

Borç verilen para için ödenecek faiz miktarı belli edilmişse,bu faiz miktarı, Danıştay'ca % 20 olarak kabul ediliyordu.Son olarak bu görüşten dönmüş,”Uyuşmazlık borç olarak verilen para sebebiyle elde edildiği kabul edilen faiz geliri veya menkul sermaye iradının tesbitinde hangi ölçünün esas alınacağına ilişkin olup,borç verilen para nedeniyle elde edilen faiz gelirinin ne nisbette olduğu inandırıcı olacak şekilde tesbit edilmemiş ise de çevrenin hayat şartlarına,ekonomik bünyesine ve kredi piyasasına,mevcut talebe göre faiz tutarının ne olması lazım geldiğinin araştırılması ve o yolda bir karar verilmesi gerekirken,en az yirmi yıl önce teessüs etmiş bir içtihata dayanılarak % 20 faiz nisbeti uygulanmak suretiyle verilen Temyiz Komisyonu kararında isabet görülmemiştir.” Gerekçesiyle değiştirilmiştir.

Bu sebeple,ikrazatçılarla ilgili olarak belli oranda bir faiz alındığının maddi delillerle tevsik ve tesbitinin mümkün bulunmaması hallerinde,faiz miktarının,çevrenin hayat şartlarına ,ekonomik bünyesine,kendi piyasasına ve mevcut talebe göre tayini halinde olur. Bunun dışında,gerek borçluların ifadeleri ve gerekse sair suretlerle faiz miktarı tesbit edilebiliyorsa,bu takdirde verilecek ifade ve tesbitlere uyulmak suretiyle işlem ifası zaruridir.

5-Ev kirasız,para faizsiz olarak menfaat sağlanması :

Bu konuya daha önce 89seri sayılı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

değinilmişti.Ancak bilahare Temyiz Komisyonunca verilmiş müteaddit kararlarda bu tebliğimizin aksine olarak,nakde dayanmadan ayın şekilde sağlanan menfaatler dolayısıyla mükellefle adına yapılmış bulunan tarhiyatların terkin edildiği görülmüştür.

Bu şekilde Hazine aleyhine verilmiş bulunan ve yapılmış tarhiyatları tamamen terkin eden Temyiz Komisyonu kararları Danıştay'ca;"Mükellef tarafından ev sahiplerinin gayrimenkullerine ipotek tesis edilmek suretiyle borç verildiği ve karşılığında kira bedeli ödenmeyerek oturulduğu dosya muhteviyatından anlaşılmış olduğuna göre,ipotegin devam ettiği müddetçe,her vergilendirme döneminde yıllık kira bedeli kadar bir menfaat sağlandığı aşıkardır.Nakdi sermaye karşılığında sağlanan bu menfaatin kiraya tekabül etmesi ortada faiz bulunmadığını göstermez.Bu hal ancak faizin,kira kadar olduğunu gösterir.Gerçekten nakdi sermayenin kullanılmasına karşılık,borçluya ait evde kirasız oturulması yolundaki anlaşmalar karma işlemlerdir.

Anlaşmalardan birincisi nakdi sermayenin ev kirası tutarındaki bir faiz karşılığında borç para olarak verilmesi, ikincisi de evin, nakdi sermayenin faizi miktarındaki bir kira üzerinden kiraya verilmesidir.Bu itibarla borç veren nakdi sermaye karşılığında faiz elde etmiş,evlerini bu sebeple, kiralayanlar da karşılığında kira sağlamış olmaktadır. Ödünç verenin alacağı faizin, borçlunun evinin kirası kadar olması halinde,taraflar kira ve faiz alacaklarını takas ve mahsup yapmak suretiyle birbirlerinden tahsil edebilirler.Tarafların arada karşılıklı olarak kira ve faiz almamak hususunda aralarında yapacakları anlaşmalar da ortada takas ve mahsup işlemi olmadığına delalet etmez.Bu itibarla faiz ve kira alacaklarının takas ve mahsup edilmiş bulunması karşısında hiçbir zaman evin kirasız ve paranın faizsiz olduğu iddia edilemez." Gerekçesiyle bozularak söz konusu

Genel Tebliğdeki görüşümüz aynen kabul edilmiş olmaktadır. Bu sebeple ev kirasız,para faizsiz verilmesi hallerinde karşılıklı olarak menfaat sağlandığından,ortada maddi delillere dayanarak bir

tesbit yapılsın veya yapılmasın her iki tarafın da Gelir Vergisi Kanunu hükümleri dairesinde mükellefiyetlerinin tesisi, vergilendirme döneminin de ipoteğin devam ettiği müddete göre tayini,faiz ve kira miktarının ise,çevrenin hayat şartlarına,ekonomik bünyesine kredi ve kira piyasasına göre karşılıklı olarak takdiri lazım gelir.

6-Temerrüt faizleri :

Temerrüt faizi, borçlunun borcunu ödememesi halinde,normal faiz dışında ödemeye mecbur olduğu faizdir.

Borçlar Kanununun 103 üncü maddesinde,“Bir miktar paranın tediyesinden temerrüt eden borçlu mukavele ile daha az faiz tayin edilmiş olsa bile,geçmiş günler için senevi yüzde beş hesabı ile tediyesine mecburdur.Akidde doğrudan doğruya veya taksite raptedilmiş komisyon şeklinde yüzde beşten ziyade bir faiz şart edilmiş ise,bu faiz de temerrüt eden borçludan istenebilir.”denilmektedir.Bu hüküm gereğince,borç veren kimse borçlunun borcunu zamanında ödememesi halinde,normal faiz dışında bir faiz daha talep edebilmektedir.Ortada alacaklı yönünden normal faiz dışında bir menfaat daha sağlamakta ise de, temerrüt faizi 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanununun şümülüne giren bir muamele olmadığı cihetle.bunların vergi matrahı içinde mütalaa edilerek vergilendirilmesi düşünülemez.

Bilgi edinilmesi ve gereğince işlem ifası önemle rica olunur.

İKRAZATÇILIK FAALİYETLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK : (21.Aralık-1994 tarih ve 22148 sayılı R.G.)

Amaç ve Kapsam :

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik Ödünç Para Verme İşleri Hakkında 30.9.1983

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

tarihli ve 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre, ikrazatçılık faaliyetine ilişkin izin belgesi verilmesinde aranacak şartlar ile ikrazatçıların faaliyet ve çalışma esaslarını belirlemektedir.

İkrazatçılık Faaliyetinde Bulunabilmek İçin Aranacak Şartlar :

Madde 2- İkrazatçılık yapmak isteyen gerçek kişilerin;

- a) 35 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında tasfiye kararı alınmamış olması,
- b) Müflis veya Konkordato talep etmiş olmamaları,
- c) Vadesi dolduğu halde ödenmemiş ihtilafsız vergi borçları bulunmaması,
- d) Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüzükörtücü suçlardan mahkumiyetlerinin bulunmaması ve vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş olmamaları,
- e) En az 20 milyar Lira sermaye bulundurmaları gerekir.

Faaliyet İzni İçin İstenen Bilgi ve Belgeler :

Madde 3- İkrazatçılık yapmak isteyen gerçek kişiler, aşağıda belirtilen bilgi ve belgelerle birlikte faaliyet izni almak üzere Hazine Müsteşarlığına başvururlar.

- a) 35 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında tasfiye kararı alınmamış olduklarına,
- b) Müflis veya konkordato talep etmemiş olduklarına,
- c) Vadesi dolduğu halde ödenmemiş ihtilafsız vergi borçları bulunmadığına,
- d) Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüzükörtücü suçlardan mahkumiyetlerinin bulunmaması ve vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymiş olmadıklarına, dair ilgili mercilerden alınan belgeler,

- e) Nüfus kağıdı örneği, ikametgah ilmuhaberi, ayrıntılı özgeçmişleri,
f) Ek (1)'de yer alan örneğe uygun olarak doldurulacak beyanname,
g) Ek(2)'de yer alan örneğe uygun olarak doldurulacak tanıtım formu.

İzin :

Madde 4- Müracaatları Hazine Müsteşarlığınca uygun görülenlere “İkrazatçılık Faaliyet İzin Belgesi” ile onaylı beyanname verilir. İzin belgesi ve onaylı beyanname izin tarihini takiben 30 gün içinde ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir.

Aleniyet :

Madde 5- İkrazatçılar kendilerine verilen izin belgesi ile onaylı beyanname örneğini işyerlerinde halkın görebileceği bir yere asmak zorundadırlar.

İkrazatçıların Yapamayacakları İşler :

Madde 6- İkrazatçılar,

- a) Ana faaliyet konuları dışında başka bir işle iştigal edemezler,
- b) Mavduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamazlar, ilan ve reklamlarında mevduat topladıkları izlenimi veren bir ifade kullanamazlar.
- c) 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde sermaye piyasası faaliyetinde bulunamazlar,
- d) Faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bankalar dahil her türlü kaynaktan borçlanamazlar ve bu fonları ödünç para verme işlerinde kullanamazlar,
- e) Ödünç para vermeye yetkili olmayan kişi ve kurumların ödünç para verme işlemlerine aracılık edemezler.

Faaliyet İzninin İptali :

Madde 7- Bu Yönetmeliğin, 6 ncı maddesindeki yasaklara aykırı hareket edenler ve 2 nci maddesinde belirtilen nitelikleri kaybedenler ile 4 ncü maddede belirtilen süre içerisinde Ticaret Siciline tescil yaptırmayanların faaliyet izinleri iptal edilir.

Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı işlem yaptığı tespit edilenler ile bu yönetmelik hükümlerine göre istenilen bilgi ve belgeleri zamanında göndermeyenlere, bu durumlarını düzeltmeleri için üç aya kadar süre verilir; bu süre içinde durumlarını düzetmeyenlerin faaliyetleri bir ay süreyle geçici olarak durdurulur. Bir yıl içinde faaliyetleri iki kez geçici olarak durdurulan ikrazatçıların faaliyet izinleri iptal edilir.

Faaliyet izinleri iptal edilenlere yeniden izin verilmez.

Ödünç Sözleşmesi :

Madde 8 - Yönetmelik hükümlerine göre faaliyet izni verilen ikrazatçıların müşterileri ile yapacakları ödünç para verme işlemleri için sözleşme düzenlemeleri zorunludur.

Ödünç sözleşmelerinde asgari şu hususların yer alması gerekir.

- a) Ödünç verilen tutar, vade, faiz oranı, geri ödeme tablosu, gecikme faizi,
- b) Toplu ya da erken ödeme durumunda uygulanacak iskonto oranı,
- c) Geri ödemeye ilişkin kambiyo senetlerinin adedi, vade tarihi ve numarası,
- d) Varsa kefil, teminat veya ipoteğe ilişkin bilgiler,

Ödünç sözleşmesi iki nüsha olarak düzenlenir, bir nüshası ödünç alana verilir, diğer nüsha ise ikrazatçılar tarafından saklanır.

Ödünç sözleşmesi müteselsil sıra numarası taşır ve Maliye Bakanlığınca kabul edilen matbaalarda bastırılır.

Aracılık Sözleşmesi :

Madde 9- İkrazaatçılarının ödünç para verme işlerine aracılık işlemleri, ödünç vermeye yetkili gerçek veya tüzel kişiler ile ikrazaatçı arasında yapılacak sözleşmelere dayandırmak zorundadır.

Sözleşmelerde ikrazaatçı tarafından alınacak ücret, komisyon ya da diğer menfaatler gösterilir.

Defter ve Kayıtlar:

Madde 10- İkrazaatçılar, Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanununun tutulmasının zorunlu kıldığı defterlerin yanısıra, doğrudan yaptıkları veya aracılık ettikleri her bir ödünç para verme işleminin tutar, vade, faiz oranı, getiri ve varsa teminatlarıyla kaydedileceği özel bir defter tutmak zorundadırlar.

İkrazaatçılar, müşterileri ile yapacakları ödünç para verme işlemleri için düzenledikleri ödünç sözleşmelerini ve aracılık sözleşmelerini usulüne uygun olarak saklamak zorundadırlar

Bilgi Verme:

Madde 11- İkrazaatçılar,

a) Sermayesinde, bağlı olduğu vergi dairesinde, vergi numarasında, işyeri adresinde, ruhsat numarasında, ticaret sicil numarası ve kayıt tarihindeki değişiklikleri 1 ay içerisinde,

b) Yıllık işlemlerine ilişkin Ek (3)'de yer alan örneğe uygun olarak doldurulacak tabloyu ertesi yılın Şubat ayı sonuna kadar.

Hazine Müsteşarlığına gönderirler.

Denetim :

“Ödünç Para Verme (İkrazaatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

Madde 12- İkrazaatçılarının faaliyetleri, Maliye Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığınca denetlenir.

İkrazaatçılar, denetim elemanlarınınca istenecek her türlü bilgiyi vermek, defter ve belgelerini ibraz etmek ve incelemeye hazır tutmak zorundadırlar.

Kaldırılan Hükümler:

Madde 13- Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının 6.1.1984 tarih ve 18273 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayınlanan No.1 Ödünç Para Verme İşleri Hakkında 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye İlişkin Tebliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 14- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 15- Bu Yönetmelik hükümlerini Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yürütür.

EK (1)

İKRAZATÇI BEYANNAMESİ

FOTOĞRAF
(A)

BEYANNAME NO :

(A)

ADI SOYADI :

DOĞUM YERİ VE TARİHİ :

BABA ADI :

ANA ADI :

UYRUĞU :

(B)

SERMAYESİ :

BAĞLI BULUNDUĞU VERGİ DAİRESİ :

VERGİ NUMARASI :

İŞYERİ ADRESİ :

RUHSAT NO :

TİCARET SİCİL NO VE KAYIT TARİHİ :

K(2)

İKRAZATÇI TANITIM FORMU

FOTOĞRAF
(A)

ADI SOYADI :
DOĞUM YERİ VE TARİHİ :
UYRUĞU :
İKAMETGAH ADRESİ :
ÖĞRENİM DURUMU (AYRINTILI) :
DAHA ÖNCE ÇALIŞTIĞI YERLER :

ÇALIŞILAN YER 1 : SÜRESİ GÖREV ÜNVANI

- 1)
- 1)
- 3)

GAYRİMENKULLERİ

CİNSİ ÇEŞİDİ YÜZÖLÇÜMÜ BULUNDUĞU YER EDERİ

- 1)
- 2)
- 3)

SON BEŞ YILA AİT YILLIK GELİRLERİ (MİLYON TL):

NET GELİR

199... YILI
199... YILI
199... YILI
199... YILI
199... YILI

ORTAĞI BULUNDUĞU ŞİRKETLER 2 :

ŞİRKETİN ADI FAALİYET TÜRÜ SERMAYESİ HİSSE TUTARI

- 1)
- 2)
- 3)

TAAHHÜT EDİLEN SERMAYENİN KARŞILANACAĞI KAYNAKLARIN
AYRINTILI DÖKÜMÜ:

- 1)
- 2)
- 3)

İMZA :

TARİH : .../.../199..

1 Çalışılan kurumun ya da şirketin adı ya da ticari ünvanı belirtilecektir.
2-İştirak oranı.İştirak edilen şirketin sermayesinin % 5 veya daha fazlası ise
doldurulacaktır.

**Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin
Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Hükmünde
Kararname:**

Karar Sayısı - KHK/545

**827 Haziran 1994 tarih ve 21973 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de
Yayımlanmıştır.)**

Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin bazı maddelerinin değiştirilmesi 16/6/1994 tarihli ve 4004 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulu’nca 21/6/1994 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Madde 1- 30.9.1983 tarihli ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesi aşağıdaki Şekilde değiştirilmiştir.

Amaç :

Madde 1- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı,faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle sürekli olarak ödünç para verme işleriyle uğraşan gerçek kişilerin ve finansman Şirketleri ile faktoring Şirketlerinin faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesidir.

Madde-2- Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK ‘nin 2 nci Maddesi aşağıdaki Şekilde değiştirilmiştir.

Kapsam :

Madde 2-İkrazatçılar, finansman Şirketleri ve faktoring Şirketleri bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabidir.

Bankalar,Őigorta Şirketleri ve özel kanunlarına göre ödünç para vermeye yetkili kılınan kuruluşlar ile tüzel kişilerin doğrudan veya ortak veya iştirakleri vasıtasıyla dolaylı olarak ortaklık ilişkisi içinde buldukları diğer tüzel kişilere ödünç para vermeleri ve sermaye piyasası kanunu hükümleri çerçevesinde yetkili kurum ve kuruluşlarca

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

yapılan işlemler hakkında bu kanun hükmünde kararname hükümleri uygulanmaz.

Madde 3 – Ödünç Para Verme İşlemleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tanımlar :

Madde 3 – Bu Kanun Hükmünde Kararnamede geçen;

a) İkrizatçı: Devamlı ve mutad meslek halinde,faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle,ödünç para verme işleriyle uğraşan veya ödünç para verme işlerine aracılık eden ve kendilerine faaliyet izni verilen gerçek kişileri,

b) Finansman Şirketi: Devamlı ve mutad iştiğal konusu olarak her türlü mal ve hizmet alımını kredilendirmek üzere ödünç para veren tüketici kredi şirketlerini,

c) Faktoring Şirketi: mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek ,tahsilini üstlenen,bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak,finansman sağlayan şirketleri,

d) Bakanlık: Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlığı,

e) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını, ifade eder.

Madde-4 Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ikinci Bölüm başlığından sonra gelmek üzere aşağıdaki alt bölüm başlığı eklenmiş ve 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ I-İkrizatçılarla İlgili Hükümler”

“Faaliyetin Kapsamı:

Madde-4 İkrizatçılar,ikrazatçılık faaliyeti dışında hiçbir iş yapamayacakları gibi mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamazlar.İkrizatçılar her ne ad altında olursa olsun tahvil ve benzeri borçlanmaya yönelik sermaye piyasası aracı

ihraç edemezler; 2499 sayılı sermaye piyasası kanunu çerçevesinde sermaye piyasası faaliyetinde bulunamazlar.

İkrazatçıların faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bankalar dahil her türlü kaynaktan borçlanmaları ve bu fonları ödünç para verme işlerinde kullanmaları, bankaların da bu kişilere ödünç para verme işleri ile ilgili olarak kredi açmaları veya bunların borçlarını teminen teminat mektubu vermeleri yasaktır.”

Madde 5- Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Faaliyet İzni”

Madde 5- İkrazatçılıkla uğraşacak gerçek kişiler bir beyanname ile Müsteşarlıktan faaliyet izni almak zorundadırlar.

Beyannamenin kapsamı ve örneği Müsteşarlık tarafından tespit olunur. Faaliyet izin belgesi ile verdikleri beyannamenin tasdikli bir örneğini alan ikrazatçılar, izin tarihini takiben 30 gün içinde Ticaret Siciline başvurarak bu izni tescil ve ilan ettirirler.”

Madde-6- Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İkrazatçılık Yapamayacak Kişiler

Madde 6- Aşağıdaki gerçek kişilere izin belgesi verilmez :

- a) 35 sayılı Kanun hükümünde Kararname ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında tasfiye kararı alınanlar,
- b) Müflisler veya konkordato talep edenler,
- c) Vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giyenler,
- d) Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilal, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan mahkum olan gerçek kişiler.”

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

Madde 7-Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Faaliyet İzninin İptali :

Madde 7- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesindeki yasaklara aykırı hareket edenlerin faaliyet izinleri iptal edilir.Bu kişilere yeniden faaliyet izni verilmez.”

Madde 8- Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Aleniyet”

Madde 8- İkrazatçılar, kendilerine verilen izin belgesi ile tasdikli beyanname örneğini işyerlerinde halkın görebileceği bir yere asmak zorundadırlar.”

Madde 9- Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Tefecilik Sayılan İşlemler

Madde 9- Bu Kanun Hükmünde Kararname uyarınca ikrazatçılık yapmak üzere izin alınmadan, faiz veya her ne ad altında olursa olsun,bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle,ödünç para verme işlemlerinin yapılması veya bu işlerin meslek ittihaz edilmesi ve Kanun hükmünde kararname uyarınca anılan ikrazatçılık izni iptal edildiği halde, ödünç para verme işlerine devam edilmesi,tefecilik sayılır.

Tefecilik yaptığı mahkemece sabit görülenlerin işyerleri,Valiliklerce kapatılır.”

Madde 10 - Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 10 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ödünç Sözleşmesi :

Madde-10 – Bu Kanun Hükmünde Kararnameye göre izin verilen ikrazatçıların ödünç para vermelerine dair sözleşmeler yazılı olarak yapılmadığı takdirde geçersiz sayılır.

“Ödünç Para Verme (İkrazatçılık, Tefecilik ve Pos Tefecilik) İşlemleri Ve Vergilendirilmesi”

Yazılı ödünç sözleşmesi iki nüsha olarak düzenlenir;bir nüshası ödünç para alanlara verilir,düğer nüsha ise ikrazatçılar tarafından saklanır.

Müsteşarlık,ödünç sözleşmesinde bulunması gereken hususları tespitte yetkilidir.

Ödünç sözleşmeleri,müteselsil sıra numarası taşıır ve Maliye Bakanlığınca kabul edilen matbaalarda bastırılır.

Madde-11- Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

”Defter ve Kayıtlar :

Madde-11– Müsteşarlık ,ikrazatçıların kayıtlarının sağlıklı bir şekilde izlenmesini teminen,Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanununun tutulmasını zorunlu kıldığı defterlerin yanısıra başka yardımcı defter tutulmasını veya belge düzenlenmesini zorunlu hale getirmeye ve bu defter ve belgelerle ilgili usul ve esasları tesbite yetkilidir.”

Madde 12- Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki alt bölüm başlığı eklenmiş ve 12 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“II-Finansman Şirketleri ve Faktoring Şirketlerinin Faaliyetleri.”

“Kuruluş ve Faaliyet Şartları:

Madde-12–Finansman şirketleri ile faktoring şirketleri Müsteşarlığın ön izni ile kurulurlar. Bu şirketlerin;

- a)Anonim Şirket olmaları,
- b)Sermayelerinin Müsteşarlıkça belirlenen miktardan az olmaması,
- c)Sermayelerinin % 10 ve daha fazlasına sahip ortakları ile, yönetim kurulu üyeleri,genel müdürleri,genel müdür yardımcıları ve 1 inci derece imza yetkilerinin, 6 ncı madde hükümlerine aykırılık teşkil etmeyecek şartları taşımaları,gerekir.Finansman şirketleri ile faktoring

şirketleri,kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren en geç 180 gün içinde faaliyet izni almak için Müsteşarlığa başvururlar. Süresi içinde başvurmayanlara izin verilmez.”

Madde-13-Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Düzenleme Yetkisi

Madde-13-Müsteşarlık,Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının görüşünü alarak, finansman şirketleri ile faktoring şirketlerinin kuruluş ve faaliyetleri ile ilgili usul ve esasları düzenlemeye yetkilidir.

Müsteşarlık,Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının görüşünü alarak bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre faaliyette bulunacak faktoring ve finansman şirketlerinin uygulayacakları faiz oranları ile alacakları diğer masraf ve gelirlerin azami oranlarını tespite veya serbest bırakmaya yetkilidir.

Finansman Şirketleri ile faktoring Şirketleri :

- a) Ana faaliyet konuları dışında başka işle iştigal edemezler,
- b) Teminat mektubu veremezler,
- c) Mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamazlar.

Sermaye Piyasası Kanuna göre menkul kıymet ihracı ile uluslar arası piyasalardan ödünç para alınması bu hükmün dışındadır.

Finansman şirketleri ve faktorig şirketlerinin ana sözleşme değişikliklerine izin verilebilmesi Müsteşarlıktan uygun görüşünün alınmasına bağlıdır.

Müsteşarlık bu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanmasını izlemek amacıyla,faktoring şirketleri ve finansman şirketlerinden belirleyeceği esaslar ve örneklere uygun olarak cetvel rapor ve mali

tablolar istemeye, mali bünyeleri ve kaynaklarının kullanımı ile ilgili standart rasyoları, bu rasyolar ile mali tabloların gerekli görüldüğü takdirde yayınlanmasına ilişkin usul ve esasları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının da görüşlerini alarak tesbite yetkilidir. İlgili kişi ve kuruluşlar bu cetvel, rapor ve mali tabloları Müsteşarlığa tevdi etmek ve tesbit edilecek rasyolara uymak zorundadırlar.”

İkrazatçılar da birinci ve ikinci fıkra hükümlerine tabidir.

Madde 14- Ödünç Para verme İşleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Denetleme :

Madde 14 – Bu Kanun Hükümünde Kararnameye tabi gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri Müsteşarlıkça denetlenir.

Maliye Bakanlığı da, bu Kanun Hükümünde Kararnameye tabi gerçek ve tüzel kişileri her halükarda denetleme yetkisine haizdir.

Bu Kanun Hükümünde Kararnameye tabi gerçek ve tüzel kişiler, denetim elemanlarınca istenecek her türlü bilgiyi vermek, defter ve belgelerini ibraz etmek ve incelemelere hazır tutmak zorundadırlar.

Müsteşarlık bu Kanun Hükümünde Kararnameye tabi gerçek ve tüzel kişilerden her türlü bilgi ve belgeyi talep edebilir.”

Geçici Madde 1- Bu Kanun Hükümünde Kararnamede yapılması öngörülen düzenlemelere ilişkin yönetmelikler 6 ay içinde hazırlanarak yürürlüğe girer.

Geçici Madde 2 – Bu Kanun Hükümünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, kendilerine ikrazatçılık faaliyeti izni verilmiş olanlar, Kanun Hükümünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten

itibaren en geç 90 gün içinde, Müsteşarlığa başvurarak faaliyet için izin almak zorundadırlar.

Geçici Madde 3 – Bu Kanun Hükümünde Kararnamenin yayımı tarihinden önce kurulmuş bulunan faktoring şirketleri, durumlarını Kanun Hükümünde Kararnamenin yayımı tarihinden itibaren 1 yıl içinde bu Kanun Hükümünde Kararname hükümlerine intibak ettirmedikleri takdirde, faktoring işlemi yapamazlar.

Yürürlük

Madde 1–Bu Kanun Hükümünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 16- Bu Kanun Hükümünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

NOT: Bu Makalenin hazırlanmasında Vergi Kanunları, KHK, yönetmelikler, tebliğler ile bu konuda yayınlanan makalelerden yararlanılmıştır.